

XVIII. ZARÁNDVÁRMEGYE NEMESCSALÁDAI.

Zarándnak ma Aradhoz tartozó részében a középkorból 292 nemes-családot ismerünk. Ezek a következők:

Aczél (Erdőkereki). Régi nemesek. Aczél *Mátyás* 1444-ben mint szomszéd volt jelen, midőn Hunyadiékat Világosvár birtokába beigtatták¹⁾. 1451-ben őt és Aczél (Achel) Istvánt Hunyadi kormányzó királyképeül jelölte ki Moga halmágyi vajdának beigtatásához²⁾. Említik a családot 1486. és 1498. évi oklevelek is³⁾. A család legnevezetesebb tagja volt Kereki Aczél *István*, 1504-ben kir. komornok⁴⁾, ki 1526-ban a mohácsi csatában mint pozsonyi várnagy esett el⁵⁾. Az *apostoli* Aczélok Fejér- és Komárommegyében⁶⁾, a *becskeháziak* Tornában⁷⁾, a *himeskőiek* Vasban voltak birtokosok⁸⁾. Ez utóbbiaknak már 1480-ban magvuk szakadt *Aczél* János halálával⁹⁾. Egy Aczél János, nem tudom, mely ágból, 1522-ben Thurzó Elek kincstartó helyettese volt¹⁰⁾. A *nagybáriak* és *sulliak* Pozsonyban virágoztak. A régi Aczél-család Erdélyben, hova a török hódítás idején húzódott, 1762. halt ki; a mostanit (a borosjenei Aczél-családot) nem sokkal azután Aczél István alapította s ő szerezte meg 1803-ban az aradmegyei uradalmat¹¹⁾.

Apaghy Péter Losonczyék pankotai jobbágyaival mint praedialis nemes vett részt az aradi Meszt megrohanásában¹²⁾.

Apáthy (másképp Gyulai Gyulay) *András* fia *Imre* 1415-ben Apáti falu felét bírta¹³⁾.

Arady (Moróczi). L. Aradmegyében, 286—7. l.

Aranyády Miklós temesmegyei alispán 1465-ben a Neczpályaktól zálogba vette Betlenősi részeit¹⁴⁾. Talán fia volt Albert, Dóczy Ferencz gazdatisztje, kinek Dóczy Kesziben részjóságot ajándékozott, kit azonban néhány jobbágy 1510-ben nemesember létére is megvert és megsebesített¹⁵⁾.

Abrahámffy-család, l. Csolt-nemzetség, 269—270. l.

Agh (Sephelyi) János zarándi nemes, György örgróf bánhegyesi jobbágyának, Kis Lőrincznek egyik megkárosítóját, 1515. decz. 21. törvény elé rendelte II. Ulászló¹⁶⁾.

Ártándy, kihalt magyar család, mely főkép Biharban, Ártádon virágozott. A XVI. század elején élénk részt vett a nemzeti mozgalomban. Tamás 1505-ben bihari követ volt; Pál először az 1514. évi Dósa-forradalomban tünt ki; 1518-ban az országgyűlés, melynek egyik legnépszerűbb

1) *Teleki*, Hunyadiak kora, X. 162. — 2) Dl. 30188. — 3) Dl. 26034. és 20692. — 4) Dl. 21328. — 5) NRA. fasc. 1605. nro 1. és *Katona*, Hist. Crit. XIX. 705. — 6) Dl. 18589. és 20861. — 7) NRA. fasc. 934. nro 9. — 8) Dl. 15542. — 9) Dl. 18358. — 10) *Wagner*, Ann. Scip. II. 143. — 11) *Nagy*, Magyarorsz. Családai, I. 5—6. — 12) Dl. 17660. — 13) Dl. 10405. — 14) *Csánki*, I. 749. — 15) Dl. 21999. — 16) Münchener It. Brand. fasc. 47. nro 381. és fasc. 49. nro 388.

szónoka volt, a lengyel királyhoz küldte követségbe, majd a bácsi országgyűlésen beválasztották az ifjú király mellé adott 24 tagú bizottságba; mikor azonban teljesen udvari emberré lett, 1525-ben a Rákoson megverte a haragvó nemesség, mire bosszút lihegve csatlakozott a kalandosok pártjához. A mohácsi csata után János királyhoz tért át. Mikor azonban, beregi főispán korában, Ferdinád király pártjához közeledett, testvérével, Balázsszal együtt lefejeztette őt Gritti 1530-ban. Ártándy Tamásnak 1561-ben egy portája volt Nagy-Zerénden; ugyanott, továbbá Bél-Zerénden, Sz.-Mártonban, Ottlakán, Tamászon és Bozozon Ártándy Kelemennek is voltak jószágai, melyeket Kelemennek, János-Zsigmond buzgó hívének, magvaszakadtával (1561.?) Beregszói Hagymás Kristóf, majd Bocskay István kapott¹⁾. Ártándy Tamásnak Nagy- és Kis-Zerénden 1561-ben még 3 portája volt. Ezentúl Zarándban nincs nyoma a családnak.

Bakó (Kis-bernolti)-család 1464. óta zarándmegyei birtokos²⁾. 1561-ben Bakó Imrének Moróczon volt részjóság³⁾.

Balassa-család, IV. Béla óta, 12 nemzedéken át nevezetes szerepet játszott hazánk történetében. Első ismert tagja Detre, 1256—1262. közt szepesi főispán. Kékkő és Gyarmat körül, a felvidéken terültek el a család főbb birtokai, de a délvidéken is voltak jószágai. Így

Balassa-czímer.

1561-ben Balassa János hont- és zólyommegyei főispánnak Székudvaron 27, Mácsán pedig 8 portája volt. Egyik fia *Bálint*, a koszorús költő (szül. 1551., meghalt 1594.), ki azonban már nem élvezhette a zarándi uradalmat, mert azt — egyebekkel együtt — még 1569-ben elvesztette hűtlenség nyilvánított atyja. A költő mély szerelemre gyúladt Losonczy Anna, a temesvári hős leánya, Zarándmegye dúsgazdag földesasszonya iránt, ki azonban Ungnad Kristófnak nyújtotta kezét. Bálint és Ferencz halálával Nagy- és Kis-Csálát Aradban s Kútas, Mácsa és Székudvar egy részét Zarándban Báthory Gábor fejedelem 1609. ápr. 14. testvéröknek, Annának, özv. Böki Paczód Ferencznek ajándékozta.

Balogh (Bernolti) György 1456-ban már bírt Bernolton s tanuskodott arról, hogy Betlenősi, Seprős stb. birtoka a Neczpályaknak csak férfiágát illeti⁴⁾. 1483-ban Bernoldi Balogh Mihály az Erdőhegyi Tamás leányával kapott erdőhegyi, görhei, szenteskirályi, hegenházi és köbli zaránd- s atyási biharmegyei részjóságokat az aradi káptalan előtt Dóczy Imrének elzálogosította⁵⁾.

Balogh (Vátyoni) Mátyást és Györgyöt, mivel János-Zsigmond pártjára szegődtek, I. Ferdinand 1559. júl. 26. megfosztotta Sáros, Bökény és Tamász részjóságaitól⁶⁾.

Baloghdy Pál 1475-ben résztvett, mint a Losonczyak belső embere, vagy praedialis, az aradi Meszt megrohanásában⁷⁾.

Banverics Péter 1561-ben jánosházi birtokos.

Baranyay (Soklói)-családot a Keczerék székudvari, kútsai és mácsai javainak zálogügyében említi a váradi káptalan 1488-ban.

Barcsay (Nyéki)-család oldalága lehet a nagybarcsai Barcsay-családnak, melyet Magyarország ősi nemzetségeihez számítanak s melynek első

¹⁾ NRA. fasc. 1769. nro 14. — ²⁾ Dl. 24837. — ³⁾ *Fábián*, I. 30. — ⁴⁾ *Haan-Zsilinszky*, 75. — ⁵⁾ Dl. 18787. s a beigtatás Dl. 18856. — ⁶⁾ Liber Reg. Ferdinandi et Max. 412—3. (Orsz. It.) — ⁷⁾ Dl. 17660.

ismert tagja 1216-ben Márk, állítólag horvát bán¹⁾. A szomszédos Hunyad-megyében már 1395. birtokosok a Barcsayak²⁾ s így könnyen átszárma-
hadtak Zarándba is. 1492-ben az aradi káptalan Ulászló király parancsára
vizsgálatot tartott Barcsay Péter özvegye, Katalin és fia, Péter s a kis
Dombvásáry Ferencz részére Dóczy Imre ellenében, ki a Barcsayak Nyék
nevű (Sz.-Anna táján feküdt) falujából 7 jobbágyot magának tartott, ötöt
elhajtott, erdejüket vágatta s a levágott fát eladatta³⁾. Ezen ifjabb Péter
1516. szept. 11. már nem élt⁴⁾. A Péter név igen gyakran előfordúl a
Barcsayak legrégebbi nemzedékrendében.

Bácsmegyey Miklós 1560. júl. 16. a Vízkeletiek-
kel és Csabay Gergelylyel együtt kapta Csanádban Boltos
falut és Zarándban Alsó-Társ, Erdős-Kereki, Nemes- és
Bán-Vásári azon részjóságait, melyek Erdőkereki Torkos
István és Tamás magvaszakadtával szálltak a kincstárra⁵⁾.
E család már korábban is virágzott Aradban.

Bánrévy Fülöp eleki nemes a maga jobbágyai
által 1507-ben sok kárt tett Corvin János némely jószá-
gában⁶⁾. Fia lehetett *László*⁷⁾, ki 1527. márcz. 17. mint
Zarándmegye egyik követe vett részt a budai országgyű-
lésen. A család Aradban is elterjedt. Ezen László Bánrévy Pálnak volt a
fia; özvegy édes anyja (valószínűleg Csályay Ilona) 1519-ben igényt tá-
masztott a magvaszakadt Csályay László aradmegyei uradalmaira⁸⁾. 1525-
ben Bánrévy *Pál* özvegye, Ilona is igényt tartott Csályay László aradmegyei
javaira⁹⁾. Lászlónak fia lehetett *Péter*, ki 1561-ben almazegi (aradmegyei)
birtokos volt s kit 1566-ban Gyula ostrománál, mint hadnagyot, a jancsá-
rok egy ádáz roham alkalmával halálosan megsebesítettek¹⁰⁾.

Báthory (ecsed-i)-cs., l. a nemzetségek közt, 271—5. l.

Bebek (Pelsöczí)-család. L. az aradiak közt, 289—91. l.

Becse-Gregor. L. a nemzetségek közt, 260—1. l.

Becsey. L. az aradiak közt, 290—1. l.

Bede (Soklói) Mihály 1509-ben Frangepán Beátrix (özv. Corvinné)
ellenében száz aranyt követelt s panaszkodott, hogy az özvegy nem en-
gedte meg egy simándi jobbágynak hozzá való költözését¹¹⁾.

Bekényi László 1484-ben Bökényben levő 2 jobbágytelkét 14 arany
forintért az aradi káptalan előtt Dóczy Imrénének zálogosította el¹²⁾. 1494-ben
B. *Dénes*, hú szolgálatai fejében, Ulászló királytól a Dóczyféle betlenősi
zálogjavakból némely részt kapott¹³⁾. 1561-ben B. *Péternek* Tamászon 1
portája volt. — Nem lehet kimutatni, rokonságban állt-e e család a Szir-
mayakkal közös törzsből eredő Bekényiekkal, kik főkép Ugocsában virág-
zottak s kiknek 1295-ben már okleveles nyomuk van¹⁴⁾.

Benkey Lázár 1561-ben nemes-vásári birtokos volt.

Benkovics Miklós magát a XVI. század elején Fajdas, Újfalú,
Kávás és részben Somos urává tette, mi ellen Frangepán Beátrix 1507-ben
a budai és aradi káptalan előtt tiltakozott¹⁵⁾. Testvére lehetett Gergely, ki

Bácsmegyey-
czímer.

1) *Kérékgyártó*, Magy. Életr. I. 289. — 2) *Köváry*, Erdély nev. családai, 25. — 3) *DI.* 19796. »Barczai.« — 4) *Böloni* S. lt. Nagyváradon. Itt »Petrus Barchy de Nyék.« —
5) *Lib. Reg.* Ferd. 474. — 6) Müncheni kir. lt. fasc. 32. nro 232. — 7) *Fraknoi* (M. Or-
szággy. Eml. I. 100.) szerint Bánkewy. 1519-ben világosan Bánrévynek van írva. (*DI.*
23253.) — 8) *DI.* 23253. — 9) *DI.* 24046. — 10) Békésmegyei tört. társ. évk. VI. 31. —
11) Müncheni kir. lt. Brand. fasc. 35. nro 269. — 12) *DI.* 18941. — 13) *DI.* 20212. —
14) *Nagy*, I. 275—6. — 15) Müncheni lt. fasc. 28. nro 211. és fasc. 32. nro 241.

1491-ben Corvin János zágrábi kapitánya volt. Úgy látszik, e réven került a család az alföldre. Egyébiránt az özvegy hiában tiltakozott, mert a Benkovicsok Gáspárnak 1552. előtt történt magvaszakadtáig bírták a nevezett jószágokat, melyekhez időközben Kis-Királyban is szereztek földeket, úgy, hogy zarándi jószáguk 40 népes jobbágy-sessiora terjedt¹⁾.

Berendy-család szász származású. A XIII. században az első Berendet királyaink Lengyelországból hítták be a bányák művelésére. Ennek fia, *Márton* békési főispán 1330-ban a havasalföldi háborúban Károly-Róbert király életét megmentvén, jutalmul 1341. május 12. a zarándi Varsándot kapta¹⁾. Beigztatásának ugyan az elhunyt Bény (Been) és Bencs 4 sessiójára és egyéb javakra nézve Samosházyék ellenmondottak³⁾, de már 1342. jún. 29. eladták neki ott levő részjószágaiat 25 finom ezüst márkáért⁴⁾. 1343. Péter (Pál fia és Mihály unokája) öt márkáért szintén átengedte varsándi telkét Berendy Mártonnak⁵⁾. Később e megyében nem találkoznak a család nevével. Aradban ellenben Berendy Miklós 1475. mint solymosi várnagy s 1477—78. közt mint alispán szerepel⁶⁾.

Berini (Veronai) Pál, néhai Mihály herceg fia, kapta 1442-ben Brankovics Györgytől Világos várát és uradalmát⁷⁾. Mihály Verona hercege és boszniai «örgróf» volt, ki Istvánnak, Ráczország, Bulgária, Rumánia és Albánia egykori császáranak családjából származott. A herceg tényleg aligha élvezte az uradalom jövedelmeit; 1444-ben Brankovics már Hunyadinak ajándékozta Világosvárat.

Bernóthy (Bernolti) család Zarándban Bernóton vagy Barnóton már 1406. szerepelt⁸⁾. 1478-ban Dóczy Péter és Imre beigztatása alkalmával szintén Zarándban említik⁹⁾. 1491. júl. 18. Bernóthy János királyképeül volt kiszemelve az aradi káptalan embere mellé; egy ugyanazon évi aug. 31-i oklevél szerint volt egy László nevű testvére is¹⁰⁾.

Bertalanfy (Soklói) István 1485-ben zarándmegyei nemes¹¹⁾.

Berthóti Bálintnak 1561-ben Váraskesziben 1, B. Gábor özvegyének Apátiban 6, B. Miklós özvegyének Miskén 4, — Aradban B. Jánosnak 7 s Belső-Csalában ösmeretlen számú portája volt.

Bessenyei. L. Szalók-nemzetség, 281—3 1.

Bethlen. L. Aba-nemzetség, 255—8. 1.

Bosa András 1561-ben nemes-vásári birtokos. Bosák vannak Zemplénben is.

Bozzás-család 1483-ban varsányi birtokos¹²⁾.

Brandenburgi György, I. Hohenzollern. (Az aradiak közt).

Brankovics György (Szmederevác) szerb despota Zsigmond, Albert, I. Ulászló és V. László idejében. A mint a mongolok által ráért csapásból üdülni kezdett a török birodalom, Szerbország csakhamar választani kényszerült, a törökhöz csatlakozzék-e, vagy megmaradjon Magyarország-hoz iránt való kötelese hűségében. Brankovics hintapolitikára határozta el magát, mégis árát szabta hűségének; s hogy magyar érzelmei miatt a török egészen tönkre ne tehesse, s annak fejében, hogy a szerb várak egy

1) Liber Regius (orsz. lt.), 1552—1575., 54. l. — 2) Dl. 3363. és *Haan-Zsilinszky*, 4—5. — 3) Dl. 3514. és 33592. — 4) *Haan-Zsilinszky*, 6—7. — 5) Dl. 3547. — 6) Dl. 17660., 17983. és 18017. — 7) Dl. 13686. *Pesty* (Brankovics, 28.) chronologiai nehézséget lát a dologban, mivel Brankovics 1441-ben elvesztette imént szerzett javait, 1439-ben pedig még nem volt az övé Világos. De odaajándékozhatta birtokon kívül is; az oklevél hitelességéhez nem fér kétség. — 8) A Kapy-Itból *Csánki*, I. 749. — 9) Dl. 18042. — 10) *Haan-Zsilinszky*, 302. és 304. — 11) Dl. 19048. — 12) Dl. 29857.

részébe magyar őrseget fogadott be, néhány magyar uradalmat kötött ki a maga számára. Ezekhez járult 1439-ben, midőn a török Szerbia nagy részét előzönte, a világosi is, melyhez 147 mezőváros, falu és puszta tartozott Zarándban, jobbadán a mai Arad területén. Albert özvegye, Erzsébet királyné, igényt emelt Világos uradalmára, melytől I. Ulászló, hűtlenség címén, 1441. a nélkül is megfosztotta a fejedelmet s a rendek a győri békében (1442.) valóban Erzsébetnek ítélték oda az egész uradalmat. A despota, erről értesülve, még 1442-ben Berini Pál hercegnek, majd — mindamellett, hogy sem Erzsébet, ki csakhamar meghalt, sem Pál hg. nem vehette birtokba Világost, Maróthy János bán pedig, ki I. Ulászló adományával magát be is igtattatta, csakhamar elvesztette azt — a despota 1444-ben Hunyadi Jánosnak, az ő «legkedvesebb fiának» ajándékozta Világost és uradalmát; Hunyadit azonban 1445. a nélkül igtatták be, hogy ez adományra hivatkoztak volna. 1448-ban mégis saját várnagya volt Brankovicsnak Világoson s vajdája Kápolnán. A rigómezei árulás (1448) után az ország elvette, 1449. azonban ismét visszaadta minden jószágát s 1451. Brankovics külön szerződéssel adta át Világosvárat Hunyadinak, kinek fiát, Mátyást, saját unokájával, Cilley Erzsébettel jegyezte el. 1456. decz. 24. húnyt el Brankovics, ki a külhatalmak ellen meg nem védhetvén, országát legalább belügyekben akarta önállóvá tenni. Zarándban 10—12 évig volt nagybirtokos, oly zivataros körülmények közt, hogy uradalmában, mely időközben kivüle még 3 gazdát ismert, tartós jót nem tehetett¹⁾.

Buda (Zeléndi) Jánosé volt 1483-ban Tamász²⁾. Ugyanazon évben Buda Jakabbal együtt résztvett Dóczy gyarmati malmának lerontásában, miért is ellenök 1486-ban Zarándmegye szolgabírája vizsgálatot tartott³⁾. 1488-ban Tamáshidát, melyet Erdőhegyi Balázs azelőtt 72 forinton Buda Jánosnak és Buda Jakab özvegyének, Zsuzsánnának, vetett zálogba, Dóczynek zálogosította el⁴⁾. A XVI. század második felében kihalt a család Nagyzeléndi Buda Miklós fiával, Jánossal; I. Ferdinánd az ő javai közül Tamász, Bozos és Nagyzerénd zarándi falvakban 30 jobbágytelket Soklóssy István, Pattantyús Balázs és Kerestheli János gyulai katonáknak adott⁵⁾; 1559. júl. 11. pedig Tamáshídján, Nagy- és Kis-Zeléndeken (Zerénden) levő jószágait Soklóssy István deák, Pattantyús Balázs, Kerestheli János és Pongor Péter közt osztotta fel⁶⁾.

Buttháni Pétert 1515-ben a gyulafehérvári káptalan beigtatta Váraskeszi, Csanakeszi, Talpas, Tótfalu, Monyorós, Ökörítő, Tolmács, Barakony, Tamány és Sződi s a talpasi nemesi kúria birtokába⁷⁾.

Csáky, I. Csák-nemzetség, 267—8. I.

Csályay, I. az aradiak közt. 293—4. I.

Csentyh-család ősi fészke Csente, a mai Csintye, Zarándban. 1410. okt. 10. Zsigmond király őt jelölte egyik homoregiusul a haraklyáni uradalomba való beigtatásnál⁸⁾. 1472. Csentyh Benedek a hűtlen Erdőhegyiektől elkobzott Erdőhegy, Görhe, Szentcs-Királyi, Hegenháza, Köbli és Sebred falvak részjószágait kapta⁹⁾.

¹⁾ V. ö. *Pesty*: Brankovics György birtokviszonyai Magyarországon. Budapest, 1877. (8r., 65 lap). *Dimitrijevic* Milán: Gyurgye Brankovics, Despot der Serben. Újvidék, 1876. — *Thallóczy*, Az Al-Brankovicsok. (Századok, 1888., 689—713.) Brankovics elődeinek s utódainak 471—1678. terjedő családfája: Orsz. lt., NRA. fasc. 88., nro 6. Az orsz. lt.-ban több oklevél. (L. Világos.) — ²⁾ Dl. 19048. és 29857. — ³⁾ Dl. 18786. és 19115. — ⁴⁾ Dl. 19365. — ⁵⁾ Lib. Reg. Ferd. et Max. 379. — ⁶⁾ U.-o., 392—3. — ⁷⁾ Dl. 30270. — ⁸⁾ *Bölni*-lt. Nagyváradon, Nro 5. B. — ⁹⁾ A kolozsmonostori lt.-ból *Csánki*, I. 750.

Csep (Somosi) István 1508. márcz. 13. zarándmegyei táblabíró volt¹⁾.

Csepán-család, l. az aradiak közt, 294. l.

Cséffy, l. u. o., 294—5. l.

Csévy Antal 1475-ben pankotai nemes volt²⁾.

Csiga (Varsándi) János, Jakab és Lőrincz királyképe gyanánt működött 1495-ben néhány gyulavarsándi ügyben³⁾.

Csigatósy-család ősi fészke a zarándi Csigatósy. Első említése 1384-ből⁴⁾, a második az Aradvármegye által Bánffy Miklós ellen tartott vizsgálatban 1487-ből⁵⁾.

Csiray, l. az aradiak közt, 295. l.

Csuba (Somosi) Elek 1485-ben tanú volt az iratosi hatalmaskodás ügyében.

Csucsy Bertalan 1485. soklói nemessel kezességet vállalt néhány kutasi jobbágyért⁶⁾. Egy Csucsy vajdát 1514. Lippa ostrománál említnek.

Czeczey (Székudvari) *Máté* kir. komornok és testvére, *Lőrincz* a Ráskayakkal együtt 1479. márcz. 2. örökösen kapta a száműzött Erdőhegyi Demeter némely erdőhegyi és más zarándi jószágát⁷⁾. 1480-ban Cz. Mátét az aradi káptalan, zálogjogon, beigtatta a Keczerék székudvari, kútsai, mácsai és miskei részjózágaiba⁸⁾. 1484-ben Cz. Lőrincz és Dóczy Imre keczer-kútsai jobbágyaik által a Jaksicsok nagyiratosi, nagylaki, kerekegyházi és czecskei (mind csanádmegyei) jószágain erőszakoskodván, Mátyás király parancsára Zarándmegye 1485-ben külön vizsgálatot tartott⁹⁾. 1486-ban szintén Cz. Lőrinczet vádolták Dóczy székudvari malmának rongálásával¹⁰⁾. 1487-ben Dóczy tiltakozott Cz. Lőrincz ellen, ki székudvari malomrészét használja és Zarándmegye törvényszéke előtt megintette őt e malom zálogösszegének visszafizetésére¹¹⁾. 1488-ban Czeczei *Máté lipői gróf* és testvére, *Lőrincz*, az ellen perelt, hogy Keczer János fiainak s Kamonyay Miklósnak Székudvar, Kútas és Mácsa falukban levő részbirtokait a Köthe- és Dóczy-család szerezte meg¹²⁾. Ezzel, úgy látszik, véget ért a Czeczeyek zarándi földesurasága, még zálogjogon is; talán ez volt oka, hogy már a következő 1489. évben Aradban zálogbavetették a Bessenyeyektől Hodos, Bodrog, Szent-Demeter és Köblös helységek részeit¹³⁾. Czeczey Lénárt az ország kettészakadása után mint a nemzeti kiralyság lelkes híve tünt ki s Tinódi szerént

»Ő esze, elméje bölcseséggel vala;
Hogy víg ember vala, minden szereti vala.«

1551-ben a lengyelek megölték¹⁴⁾ s a 10 évvel később készült adóösszeírásban nincs nyoma többé, hogy a család Aradban vagy Zarándban bírt volna valamit.

Czibak (Gyéresi, gyulavarsándi és palotai)-család a XV. században Zaránd egyik legtöbbször említett tagja. 1415-ben *Palotai* Czibak László fiai, Mihály és János úgy egyeztek meg Apáthy (másképp Gyulai Gyulay) András fiával, Imrével, hogy felerészben övék legyen a zarándi Apáti

1) Müncheni lt. Brand. fasc. 49. nro 391. — 2) Dl. 17660. — 3) *Müncheni-lt.*, 118. és 121. — 4) A Nadányi-ltból *Csánki* I. 750. — 5) Dl. 19274. — 6) Dl. 19048. — 7) A b. *Révayak styavniczkái* lt. Divers. fam. fasc. III. nro 8. — 8) Dl. 18411. — 9) Dl. 19048. — 10) Dl. 19090. és 19092. E malomsértés még 1475. táján történt. Ugyanekkor székudvari tiszte, Nagy Ambrus, Dóczy nadabi kúriájában is kárt tett. (Dl. 26034.) — 11) Dl. 19272—3. 12) Dl. 19362. — 13) A jászói ltból *Csánki*, I. 783. — 14) *Tört. Tár*, 1891. 446.

falu¹⁾. Ők azonban a maguk részét már 1420-ban elzalogosították 200 aranyforinton Maróthy Jánosnak²⁾. 1446-ban és 1449-ben Aradban e családé volt Csertelek, Mátyustornya (vagy Pókatornya) és Soprony³⁾. 1451-ben Gyéresi Czibak Mihály fia, János és Palotai Cz. László fia, Oswald, valamint Sztáry Imre fiai, Albert és Ferencz, 1900 aranyforinton Apátiban levő összes részjóságukat eladták a Nagybaldogasszony gyulai parochialis templomának. Voltaképp mivel a templom már korábban megszerezte Apátira Maróthy János bán 1500 frtos zálogjogát, most csak 400 forintot fizetett Czibakéknak⁴⁾. 1457. január 16. Czibak Oswald az aradmegyei Mátyustornyát, Kisfaludot, Sopronyt és Cserfalva pusztát az aradi káptalannak ajándékozta a kegyúri jogokkal együtt⁵⁾. 1495-ben Gyéresi Czibak János és Ferencz Corvin Jánosnak nagy károkat okoztak Gyula-Varsádon a Fejér-Körösön levő malmuk áthelyezése s egy híd építése által⁶⁾. Egyidejűleg azon panaszt is emelték ellenök, hogy Szerhetről elhajtották Corvin egyik jobbágyának ökrét⁷⁾, míg némely jobbágyaikkal fegyveresen rottokt a herczeg gyulai uradalmába, — Ferencz és fia, János, megverették Corvin János némely vári és péli jobbágyát, s varsányi, eleki és sági jobbágyaikkal Pélen vágatták a varsándi hidhoz való fát⁸⁾. 1509-ben Palotai Czibak Ferencz panaszkodott Dóczy Ferencz ellen, ki eleki jobbágyait megkárosította, s fiával — az itt először említett Imrével együtt — a miatt is perelte őt és Móre Zsigmondot, mert az elekiek gabonáját erőszakosan Jánosházára vitették⁹⁾. 1512. aug. 9. Czibak Imre ellen, ki Pélből Brandenburgi Györgynek 50 forint ára marháját hajttatta el, Ulászló király vizsgálatra hitta föl Zarándmegyét¹⁰⁾. Két év múlva Czibak Imre Perényi püspök oldalán harczolt Dósa kuruczai ellen; 1526-ban résztvett a mohácsi csatában, majd — mint János király tüzes híve és a váradai püspökség javainak kezelője — Aradban Cserni Jován ellen küzdött. Mint erdélyi vajda, nagyon is útjában állt Gritti önző politikájának, ki őt 1534-ben Dóczy János által megölette. Ő volt — állítólag olasz származású — családjának legfőbb dísze. Testvére lehetett Bálint, ki 1519-ben mint szomszéd vett részt az aradi káptalannak Simánda való beigtatásánál¹¹⁾; továbbá Péter, kinek még 1552. is sok birtoka volt Biharban.

Dancs (Varsányi) Lőrincz 1469-ben egyik tisztje volt Maróthy Mátyás bánnak¹²⁾, 1483-ban pedig mint Eösy János ügyvéde 5 forintért ő zálogosított el Dóczy Imrének egy péteri részjóságot¹³⁾. Úgy látszik, e családból származtatta magát Dancs Mihály és Péter lázi lakos, kiket Aradvármegye 1782. aug. 5. nem ismert el nemeseznek, miért is Dancs Mihály 1794. ápr. 29. a nemességére vonatkozó iratokat a levéltárból visszakérte¹⁴⁾.

Derssy (Zarándi) Gergely 1475. résztvett az aradi Patak-vár meghohanásában¹⁵⁾; Dersy Ferencz a XVI. század első felében Erős Ferencz halálával Erdős-Kereki, Nemes-Vásári, Morócz és Somos részeit kapta, melyeket magvaszakadtával Horváth Ferencznek, majd — ennek hűtlensége után — 1556. júl. 4. Kisserjényi Pálnak adott I. Ferdinánd¹⁶⁾. Dersy Kelemen és Antal, kik Petriről írták magukat, jelen voltak az 1505.

1) *DL.* 10405. — 2) *DL.* 10964. — 3) A nagymihályi ltból *Csánki*, I. 783. — 4) *DL.* 14508. — 5) *Fábián*, I. 257—9. és *Tört. Adattár*, II. 326—7. — 6) Müncheni lt. Brand. fasc. 17. nro 118. és 121. — 7) *U.-o.* fasc. 17. nro 119. — 8) *U.-o.* fasc. 17. nro 120. és *DL.* 20281. és 26062. — 9) *DL.* 21895. és 21911. — 10) Müncheni lt. fasc. 41. nro 316. Brand. — 11) *Tört. Adattár*, III. 50. — 12) *Haan-Zsilinszky*, 83. — 13) *DL.* 18782. — 14) *Aradm. jegyzőkönyve*, 1782., 112. és 1794., 196. sz. a. — 15) *DL.* 17660. — 16) *Lib. Reg. Ferd.* 197—8.

évi híres országgyűlésen, amaz mint Szabolcs-, emez mint Zarándvármegye követe.

Doroszlay János sárosi, bökényi és tamászi részjószágaikat, melyeket hűtlensége miatt vesztett el, 1559. júl. 26. Kerestheli János kapta I. Ferdinándtól¹⁾.

Dóczy Gáspár 1396. január 2. olykép egyezkedett a Morócz-családdal, hogy Csencséért és Somosért a Moróczok átengedik széplaki, csicséri, mikelakai és csomai részjószágaikat s azon felül 100 aranyat fizetnek Dóczy Gáspárnak és vejének, Zay Izsépnek²⁾.

Dóczy (Nagylucsei)-család, amattól különbözött. Lásd az aradiak közt.

Drághy (Miskei) György és Kántor Ilona fia, Drághy, másképp Keczer Boldizsár, 1564-ben kölcsönös örökösödési szerződést kötött Lipóczy Keczer Ferenczcel. (L. Keczer-család, 259. l.).

Egey András özvegye, Mártha, 1510-ben leányának, Zsófiának, Simay Gergelynek és gyermekeinek engedte át a zarándi Bökényt, Tamászt és Bél-Zeréndet, azon kikötéssel, hogy Zsófia őt életfogytig tartsa és ruházza³⁾.

Eleky Péter fiát, Lászlót, Zsigmond király 1404-ben királyképeül jelölte ki Maróthy Jánosnak a gyulai uradalomba való beigtatásához⁴⁾.

Emekey Benedek, a Losonczyak pankotai praedialis nemes, 1475-ben résztvett a mesztiek megkárosításában⁵⁾.

Erdélyi, l. az aradiak közt. Különbözik ezektől a Bökényi Erdélyi-család, melynek egyik tagja, Gergely, 1475. praedialis nemes⁶⁾.

Erdőhegyi, másképp Erdőhegyi Erdő-család igen tekintélyes tagja volt a zarándi nemességnek. Erdőhegyi *Mihály* fia, *Demeter* kérelmére az aradi káptalan, az Ábrahámfiyak ellenében, már 1394-ben nov. 30. bejáratta Vadad, Erdőhegy, Görhe, Király és Székudvar határait⁷⁾, s ezt az aradi káptalan 1420. júl. 10. Erdőhegyi *Miklós* fiai, *György* kanonok, *Péter* és *Miklós*, továbbá *Isiván* fiai, *János* és *András* részére átírta⁸⁾. Erdőhegyi Miklósnak 1404-ben még egy János nevű fia is élt⁹⁾, de talán már ugyanazon évben elhunyt, mert kevéssel utóbb csak György és Péter osztozkodott az Atyási Gagyokkal a bihari Atyás falu birtokán¹⁰⁾. Nem tudom, testvérök volt-e azon Lukács, ki Siketh Eleket 1412-ben eltiltotta a Görhe faluba való beigtatástól¹¹⁾. Nem említik őt 1418-ban, midőn Maróthy János 1418-ban Erdő Jánost és Andrást, Siketh Eleket s Erdőhegyesi Pétert, Miklóst, Lászlót és *György* papot, a királyi kápolna kanonokját, Gyula, Györke, Szentbenedek, Kakucs, Boros, Koszorúshalom, Tégláshalom, Kamarás, Belső-Iratos, Tizmostelek, Sinkóvölgye, Péterkútja (másképp Szannaiszántás), Abzakútja, Humfilő, Tömöröcsök és Kőegyház zarándi földek használatától eltiltá¹²⁾; sem 1420-ban, midőn az aradi káptalan bevezette Maróthy Jánost az Erdőhegyi Miklós, György és Péter által elzalogosított Kétegyháza harmadrészébe¹³⁾. Az Erdőhegyiek különben osztályos atyafiak voltak Siketh Elekkel, ki a már említett Erdő János és András, valamint több erdőhegyi nemes megbízásából is ugyanakkor 400 aranyon zálogosította el Kétegyháza felét Maróthynak¹⁴⁾. A beigtatás megtörtént még azon évben december 21-én¹⁵⁾. 1421-ben Erdőhegyi György pap testvérei és Siketh Elek

1) Lib. Reg. *Ferd. et Max.* 412—3. — 2) P. Nagy L. Vetekedés a közös Szittaha honos magyar és ehhez tartozó felekezettek közt. (Arad, 1820.) 117. l. — 3) *Haan-Zsilinszky*, 120—2. — 4) Münchener kir. lt. — 5) Dl. 17660. — 6) U.-o. — 7) Orsz. lt. Brand. fasc. XIII. nro 11. *Haan-Zs.* 54—8. — 8) U.-o. — 9) Münchener kir. lt. — 10) *Dl.* 8679. — 11) *Dl.* 9956. — 12) *Haan*, 45. — 13) *Dl.* 10005. — 14) *Dl.* 10967. — 15) *Haan-Zsilinszky*, 34—5.

nevében is elzálogosította Fövényesben levő részeit Maróthynek 50 aranyon¹⁾, 1422-ben pedig zálogba vetették ugyanannak 100 aranyon az őket Síketh Pál halálával illető erdőhegyi²⁾, sebreni³⁾, szentgyörgyi⁴⁾ és görhei részeket⁵⁾. György pap 200 aranyon már korábban elzálogosította Síketh Eleknek a fővényesi részt, melyet 1425-ben ennek özvegye szintén Maróthynek engedett át⁶⁾. 1446-ban az aradi káptalan határjárást végzett a Maróthyak részére Simánd és Kávás falvak, valamint a nemes Erdőhegyiekhez tartozó Szenteskirály és Görhe közt⁷⁾. 1464-ben az aradi káptalanban tett örökbevallás értelmében E. Miklós és Dénes a nevezett Miklósnak a török fogságból való kiváltására Szent-György, Hegenháza, Köbli és Sebred faluban levő részjóságait 800 arany forinton eladták a Maróthyknak⁸⁾. Dénes és fiai, *Jakab s Ozsvát*, 1466-ban a szenteskirályi részeket az erdőhegyi rétekekkel és erdőkkel együtt 60 aranyon Kalmár Balázs simándi polgárnak zálogosították el⁹⁾. Utóbb Mátyás király, mint talán az 1471-ben Kázmér magyar királysága érdekében támasztott mozgalom részeseit, megfosztotta E. Miklóst és Andrást Erdőhegy, Görhe, Szenteskirály, Kiskirály, Sebren, Köbli, Hegenháza, Cserepegyház, Bökény, Tamász és Szent-György Zaránd-, valamint Nagy- és Kisbaj s Bél-Zerénd biharmegyei falvakban levő minden jóságuktól¹⁰⁾. A hadi és politikai életben, mint ezekből is kitűnik, élénken szereplő Miklósnak hasonlónevű fia ekkortájtban vehette zálogba Németh Mártonnak a maga erdőhegyi kúriáját, melyet azután Németh 1475-ben zálog címén továbbadott¹¹⁾. Ugyanazon évben E. Balázs is részes volt, mint Losonczyék egyik familiarisa, Meszt megrohanásában.

A család további hanyatlásának oka Erdőhegyi *Demeter* testvér-egyilkossága és *Tamás* magvaszakadta. Az elsőt (meg nem nevezett) testvérének meglopása és meggyilkolása miatt száműzte, javait pedig (16 helyen levő részjóságait) Ráskay Balásznak és Czeczey Máténak ajándékozta a király¹²⁾. Mikor pedig Tamásnak magvaszakadt, — e címen már 1483-ban a Dóczyknak adta minden birtokát¹³⁾ s az elhunytnak veje, Bernolti Balogh Mihály is már ez évben elzálogosította nekik mindazokat a részjóságokat, melyeket Zarándban feleségével kapott¹⁴⁾. Mátyás adománya ellen azonban tiltakozott ifjabb Erdőhegyi Miklós és testvére Balázs, valamint Bernát és az idősebb Mihálynak felesége, Margit¹⁵⁾; sőt Dóczy-nak a zarándi törvényszék előtt Erdőhegyi Istvánt is külön kellett eltiltania az elhunyt Tamás erdőhegyi birtokainak használása ellen¹⁶⁾. A Dóczyak lassankint hálójukba kerítették az egész családot. 1484-ben néhai E. *László* leánya, Dorottya, Földeáky János özvegye, most Bernolti Básthay György felesége a maga és gyermekei (Ferencz, Hedvig, Katalin és Kissasszony) nevében Bökényben 6 jobbágy- és 1 nemesi telket s 1 malomrészt adott nekik zálogba 60 aranyon¹⁷⁾. 1487-ben a család kísérletet tett javainak visszaváltására. A szabott időben a váradi káptalan előtt Erdőhegyi Balázs letette a 394 arany zálogösszeget; Dóczy Imre tisztjei azonban 644-et követeltek¹⁸⁾, maga Dóczy pedig egyáltalán ki sem akarta adni a zálogot¹⁹⁾. Balázs úr erre azt a furcsa választ adta, hogy a következő

1) Dl. 11158. — 2) Dl. 11195. — 3) Dl. 11256. — 4) Dl. 11257. — 5) Dl. 11258. — 6) Dl. 11651. A beigtatás 1426-ban 11852. sz. a. az aradi káptalan által. — 7) Dl. 13973. — 8) Dl. 16085. Beigtatta az aradi káptalan 1465-ben. Dl. 16157. — 9) Dl. 16455. Beigtatta ugyanaz 1468-ban. Dl. 16671. Ezt Németh Márton fia 1479-ben Dóczyknak vetette zálogba. Dl. 18163. — 10) Dl. 17415. — 11) Dl. 17654. — 12) Br. Révay-lt. Divers. fam. fasc. III., 8. — 13) Dl. 18812. — 14) Dl. 18787. és 18856. — 15) Dl. 18814. — 16) Dl. 18862. — 17) Dl. 18937. — 18) Dl. 19307. — 19) Dl. 19313.

évben még Tamáshida részeit¹⁾ és Dúdot is elzálogosította Dóczy Imrénének²⁾, kinek halálával 1493. decz. 13. az özvegy a család egyik tagjára, Miklósrá bízta ügyei védelmét³⁾. Erdőhegyi Miklós, Balázs és Bernát mindamellet még 1497-ben is perelt az ősi vagyon miatt Som Józsa temesi comes előtt⁴⁾; s a mi késett, nem múlt. A mohácsi vész után újabb lendületet vett a család. 1535. nov. 3. Erdőhegyi *Albert* pécsi prépost és kamarai titkár, s Erdőhegyi *Benedek* és testvérei kapták I. Ferdinándtól a Móre Péter magvaszakadtával a kincstárra szállt Alatkát és a csencsei (csintyei) részjóságokat⁵⁾; 1548. aug. 16. pedig, mivel okírataik «e zavaros és háborús időkben s a törökök zsarnoksága miatt» elvesztek, ugyanő új adományképen adta Erdőhegy, Görhe, Szenteskirály falvakat és Sebren, Köbli s Hegenháza pusztákat, melyeket (az okíratnak történetileg nem épen hű szavai szerént) idáig is békén bírtak, — Erdőhegyi Benedeknek és Jánosnak, valamint unokatestvéreiknek, E. *János*nak, *Lajos*nak és *Miklós*nak⁶⁾. Benedek és Miklós 1561-ben már nem élt. Ekkor Benedek fiainak Csencsén 1, Miklós özvegyének Tamáson 1 portájuk volt; Bökényben E. Boldizsárnak 2, Györgynek 1, Gáspárnak 1, Erdőhegyen Mátyás özvegyének 2 portája adózott, míg az ősi fészekben Boldizsár és György telke üresen állott; Társ faluban is mint szegény van fölvéve E. Ferencz. Az 1548. évi adomány egyik szerzője, János, élt még 1579-ben is és tiltakozott az ellen, hogy Kristóf fejedelem Nagy- és Bél-Zerénden, Szent-Mártonban, Ottlakán, Tamáson és Bozson az Ábrahámffy-részt Bocskay Istvánnak adja⁷⁾. A zord idők, a török hódítások, e nevezetes családot is elsöpörték.

Egey, I. Simay.

Erdős László zarándi tekintélyes nemes 1456-ban másokkal együtt esküt tett arra, hogy Betlenősi, Seprős, Bodon stb. a Neczpályákat csak férfiágon illeti⁸⁾.

Erős (Kereki) Ferencz a XVI. század elején részbirtokos volt Erdős-Kerekiben, Nemes-Vásáriban, Moróczon és Somoson; javait előbb Derssy Ferencz, majd Horváth Ferencz s végre 1556. júl. 4. Kisserjényi Pál kapta a királytól⁹⁾. 1782. szept. 24. Erős Ferencz Pozsonmegye bizonyítványa alapján Aradban újra meghirdette a maga nemességét¹⁰⁾.

Eszéky Vid 1510—1519. aradi kanonok, János pedig 1561-ben gelváci birtokos volt.

Esztáry (vagy Sztári) Imre és Bálint 1420. Maróthy Jánosnak zálogosította el apáti részjóságát; Imre fiai, Albert és Ferencz, rokonaikkal, a Czibakokkal együtt, apáti részjóságaikat 1451. örökre eladták a Nagybaldogasszony gyulai parochialis templomának¹¹⁾.

Ethele, I. az aradiak közt, 303—4. I.

Écsfoky László 1519-ben mint szomszéd jelent meg a Massayaknak az écsfoki Fejér-kúriába való meghiusult beigtatásánál¹²⁾.

Farkas (Vadászi) Illés tekintélyes birtokos volt Kőrös- és Zarándmegyében. Uradalmához tartozott Zarándban Vadász, Csegedszeg, Likitimis része, a Gyepes, Kenderestő, Nyárkerék és Sződiliget erdő, Póris és Tamásfalva pusztá, Meszlénymező kastélyhely, Deményülése legelő, a Csegedszeg határában a Fekete-Körösön levő malom, Nyárkerékrtje, Ménesakol,

¹⁾ Dl. 19365. — ²⁾ Dl. 19414. — ³⁾ Dl. 20108. — ⁴⁾ Dl. 20565. — ⁵⁾ Lib. Reg. Ferd. I. — I. 247. (Orsz. lt.) — ⁶⁾ U.-o., I. 431—2. ⁷⁾ NRA. fasc. 1769. nro 14. — ⁸⁾ Haan-Zs. 75. — ⁹⁾ Lib. Reg. Ferd. 197—8. — ¹⁰⁾ Aradm. jegyzőkönyve, 1782. — 78 sz., 445. l. — ¹¹⁾ Dl. 10004. és 14508. — ¹²⁾ Bötöni-lt.

Hodos, Közérdő, Tövise, Kereshida, Pertha-rét, Szárazér, Cserezgyepűrétje, Szabadrekettye és Bagösvény határrész; továbbá Sámolykeszi s a hozzá tartozó Besztegnyő, Bölényszék, Tolmács, Mazzagfalva, Papfalva a következő határrészekkel: Királymezeje, Zarándréve, Belótfalva, Hodos, Csermely, Hármashatár, Nádashatár, Emberhalász, Boderozó, Aszúrét, Somos, Haragpataka és Mocselá. Farkas Illés magvaszakadtával ez uradalmakat 1427-ben Maróthy János és fia, László kapta¹⁾, kiket, Zsigmondnak 1429. jún. 27. kelt parancsára, a fejevári káptalan aug. 17. be is igtatott¹⁾.

Fejes-család 1488-ban b.-ösi birtokos³⁾.

Fejér (Écsfoki) László leánya volt Margit, Szilasi Lőrinczy Albert özvegye és Dorottyá. Écsfoki kúriájokba az aradi káptalan nem igtathatta be a Massayakat, mivel a nemestelken lakó Puskás János 1519. júl. 12. fegyveresen ellenállt⁴⁾. Fejér Lukács, talán ugyanezen családból, résztvett Meszt megrohanásában 1475-ben.

Fejérdy (Varsányi)-családot említ 1463-ban az aradi káptalan a Maróthyaknak a zarándi Kunágotába és Szilasba való beigtatásánál⁵⁾.

Fejéregyházy, 1. az aradiak közt, 304. l.

Fekete (Kéri) György 1449. május 5. az aradi káptalant eltiltotta Bárd elfoglalásától⁶⁾. 1475-ben Kéri Fekete István és János résztvett Meszt megrohanásában⁷⁾.

Fekete (Soklói) család neve előfordul a váradi káptalannak a székudvari uradalom ügyében 1488. kiadott okiratában⁸⁾. Soklói Fekete Dénes 1515. febr. 26. Zarándmegye egyik szolgabírája volt⁹⁾. Ugyanő a káptalannak 1517. január 3. kelt jelentése szerint fegyveresen tört Bodzásra, teheneket hajtott el s pénzt csikart ki a jobbágyoktól¹⁰⁾. 1520. június 10. Báthory nádor nádorképéül jelölte őt¹¹⁾, ki pár nap múlva (jún. 22.) jelen is volt Brandenburgi Györgynek Medgyes birtokába való beigtatásánál¹²⁾. 1521. decz. 21. az őgróf bánhegyesi jobbágyain fegyveres csapat élén elkövetett kegyetlenségei miatt törvényei elé idéztette II. Ulászló s vizsgálattal az aradi káptalant bízta meg¹³⁾.

Feltői Péter 1507-ben Kútfei Harusnak, a szödi kastély egyik birtokosának képviselőjeként volt jelen Pethőéknek a szödi kastélyba való beigtatásánál¹⁴⁾. Eredetileg Feltótinak híhatták; ez esetben zarándi származású volna. Feltóti Tamás 1510—1528. aradi kanonok volt, — Albert 1524-ben a bécsi egyetemen tanult.

Filep (Gyulavarsányi) János fia, Gergely, Bessenyei Andrásnak János-házán 2 népes és egy elhagyott sessiót zálogosított el, melyet ez 1483-ban továbbadott Dóczy Imrénének¹⁵⁾.

Fintha-család egy ága *Gorsás-Ősiről*, a másik *Gyula-Varsándról* írta magát. Már 1281-ben találunk egy Finta nevű nádort, de nincs okunk ezt a zarándiakkal összeköttetésbe hozni. Gyulavarsándi F. *Máié* 1509. mint nádorképe járt el a Corvin özvegyétől a bihari Sarkadot s a békési Felső-Dobozt elfoglaló Mezőgyáni Máté ügyében¹⁶⁾. Ugyanő 1516. júl. 3. homo regius volt Gál-Ispán beigtatásánál¹⁷⁾. — A következő évben Gorsásősi

¹⁾ Dl. 11918. — ²⁾ *Haan-Zsilinszky*, 40—2. — ³⁾ Dl. 19362. — ⁴⁾ Bölöni-lt. — ⁵⁾ Dl. 15818. — ⁶⁾ Dl. 29798. — ⁷⁾ Dl. 17660. — ⁸⁾ Dl. 19362. — ⁹⁾ Münchener lt. Brand. fasc. 49. nro 391. — ¹⁰⁾ U.-o. fasc. 53. nro 435. — ¹¹⁾ U.-o. 483. sz. — ¹²⁾ U.-o. fasc. 57. nro 471. — ¹³⁾ Münchener lt. — ¹⁴⁾ Hazai Okm. V. 399—403. — ¹⁵⁾ Dl. 18761. — ¹⁶⁾ Münchener lt. Brand. fasc. 35. nro 264. — ¹⁷⁾ A gyulai muzeum müncheni kéziratai, 382. sz.

Fintha László, Balázs és Sebestyén testvérek zálogba vetettek Gelvácson egy jobbágytelket 15 aranyon Gál-Ispán gyulai várnagynak¹⁾. 1561-ben már semmijök sem volt Zarámban; ellenben Aradban bírtak egy részt Ellősfalván (Alioson).

Fodor-család 1483-ban Szederkényről²⁾, 1484-ben Erdőskerekiről írta magát³⁾.

Forgách (Ghymesi)-család, I. 280—1. lap.

Forgách (Téti) Balázst V. László 1453. királyképeül jelölte a Neczpály László által Szokoly László ellen Betlenősi, Seprős és Gyoma határában elkövetett erőszakoskodás megvizsgálására⁴⁾.

Fügedy Lőrincz 1475-ben mint praedialis nemes vett részt a meszti támadásban. Fügedy György és Somosi Kasay Katalin fia, Mihály, 1522. máj. 21-én mint a Piskyek osztályos atyafia szerepelt, midőn a kisczajdasi malmot Massay Benedeknek eladták⁵⁾.

Gaal (Gyulai)-család csak a XVI. század elején, az Ispán-családdal való egyesülése után, kezdett rohamosan gazdagodni. E családból való lehet Gaál Fábián, kinek — egy 1438. nov. 4-i oklevél szerint — Ősiben és Gelvácson volt jószágga⁶⁾. A vagyon legnagyobb gyarapítója Gyulai *Gaal-Ispán* gyulai várnagy, ki főképp a Dósa-forradalom leveretését követő zavaros időkben szerzett derűre, borúra. 1515. jún. 15. magának adományoztatta a lázadásban részvett Varsányi Gergely és Kamuti Nagy Demeter békésmegei javait; Dóczy Jánostól 700 aranyon zálogba vette Gyomát; Kolcsy Benedektől 75 aranyon szept. 6. az aradi káptalan előtt örökösen megvette a kiskamuti és csapcsályai (szintén békésmegei) javakat, ugyanazon káptalan előtt pedig Török Jánosnak Gyulán a Karkó-utcza végén levő nemestelkét a maga, neje Krisztina s gyermekei (György, András, István és Bertalan) részére⁷⁾. 1516. júl. 3. az aradi káptalan bevezette őt Fövényes részirtokába, egy gyulai nemes kúriába, a karkó-útczai házba s a kamuti részjószágga⁸⁾. 1517. Fintha Lászlótól és testvéreitől — mint láttuk — zálogba vett Gelvácson egy jobbágytelket. 1518. Ripacsi Gerdoics Péter deák s fiai az egész Medgyest 1500 aranyon eladták neki⁹⁾. Ugyanakkor zálogba vette Nadaby Jánosnak¹⁰⁾ s 1519-ben Nadaby Menyhértnek keszi részeit¹¹⁾. 1520. jún. 3. azon 8000 arany frt fejében, melylyel a brandenburgi örgrófnak a gyulai várnagysága alatt beszedett adókból tartozott, de melyből az örgróf 3500 frtot neki elengedett, örökösen bevalotta Medgyest, kivéven egy telket, mely szent Mórícz gyulai templomának tulajdona; továbbá zálogbaadta Jánosháza, Otlaka, Gelvács, Keszi, Kamut, Berek, Krakó és Fövényes nevű birtokait¹²⁾. Ekkor 5 fia (György, András, István, Bertalan, Szaniszló) és 1 leánya (Katalin) élt. Nem kevés szégyen érte a kapzsi embert, mert hűtlen pénzkezelése miatt az örgróf őt már korábban letette a várnagyságról, előbb említett — s kárpótlásul szolgáló — javaiba pedig, a nádor jún. 10-ei parancsához képest, már júl. 8. bevezette Brandenburgi Györgyöt a budai káptalan²³⁾.

Gaal-Ispán eltűnt szemelől s fiaival is csak 32 év mulva találkoztunk e vidéken. Ekkor 1552. márcz. 20. I. Ferdinánd Medgyest s a fővé-

1) Dl. 22874. — 2) Dl. 29857. — 3) Dl. 18974., 19048. (Fodor Péter és András.) —

4) A neczpáli ltból *Haan-Zs.* 64. — 5) *Böloni-lt.* — 6) *Haan-Zsilinszky*, 44. — 7) *Haan*, Dipl. 125—8. és *Haan-Zs.* 123. — 8) Gyulai muzeum, 382. sz. — 9) Dl. 23044. — 10) Dl. 23089. — 11) Dl. 23160. — 12) Müncheni lt. Brand. fasc. 46. nro 464. — 13) Gyulai muzeum, 483. és müncheni lt. fasc. 57. nro 471.

nyesi, ottlakai, jánosházai, valamint a békés-krakói részjószágot néhai Gaál-Ispán gyermekeinek (György, András, István, Bertalan, Katalin) — s ugyanaznap Györk falut s Alsó- és Felső-Bagd, valamint Rekasacz aradi falvak részeit Bagdy István fiának, Mihálynak s leányának, Druzsínának, Gyulai Gaál György nejének elhunytával, Gyulai Gaál Andrásnak s Bertalannak adta¹⁾. Amaz új adomány, emez átruházás. 1553. júl. 24. Medgyes, Fövényes, Jánosháza, Keszi, Gelvács, Krakó, Kamut falvakra nézve is megújította adományát²⁾. 1559. május 9. Gyulai Gaál András I. Ferdinándtól megkapta Jaksics János és Esztáry Farkas magvaszakadtával az egész Kupa falut, Basarág, Vémer, Kötegyán, Remete, Sáp és Knetharchy (talán Kötetarcsa) csanádi és bihari falvak részjóságait, melyeket korábban Karthygh Miklóssal együttesen, most azonban, adományos társának halálával, egyedül nyert a királytól³⁾. 1561-ben Kupa falut s Batonyán és Basarágion (Csanádban) levő részjóságait 500 forinton szentléleki Kasztellánfy Kristófnak adta el⁴⁾. A család újabb felvirágoztatója, *András*, 1566-ban életét veszélyeztetve vitte meg Kerecsényi Lászlónak a király parancsát, hogy Gyula feladásával ne siessen. Az ő jutalma 1572. ápr. 4. ezért sok szőlőskert lett a váradí hegyen. Azután feledésbe ment a család. Hírnevét három század után Gyulai Gaál Miklós támasztotta fel, ki 1848. végén mint honvédeztredes és 1849. elején már mint tábornok szerzett érdemeket Arad ostroma körül. Ezért ötévi rabságot szenvedett az aradi várban s megvakulva, a pesti katonai kórházban végezte életét 1854. nov. 30.

Garázda (Mecsinczei)-nemzetség Boszniából származik. Belőle vált ki a Szilágyi-család s 1408. a két család már együtt kapta egybek közt a békési Telek-pusztát, s 1409. a címert, mely lángokból kiemelkedő vadkecskét ábrázol. 1414. a török elől Magyarországba menekültek a Garázdák, Bihar-, Békés-, Arad- és Zarándmegyékben szereztek jóságokat, és széki s teleki ágra oszoltak. 1437. már egyszerűen Telekyeknek is nevezik őket Aradban⁵⁾. 1468. Garázda Péter szederkényi birtokos⁶⁾. 1483—1518. Soklón is voltak jóságai a családnak⁷⁾, melynek iratai 1592-től meglehetősen fenmaradtak a gyömrői Teleky-levéltárban.

Gelvácsy (Gylwachi)-nemes család 1418-ban Maróthyék birtokait háborgatta⁸⁾.

Gerdasics (Ripacsi) Péter a maga s felesége, Kürthös Apollónia, testvérei Tamás és egy másik Péter, valamint nővéreik, Katalin, Orsolya, Klára és Ilona részére hű szolgálatai, hősiessége s 1000 frt. lefizetése fejében 1504. megkapta Corvin Jánostól a gyulai vártól elválasztott Medgyest, melybe őket az aradi káptalan még azon évbe beigtatta⁹⁾. 1516-ban már eladták Gaál-Ispánnak.

Gethes Sebestyén fia, György s általa testvérei, István és Miklós 1453-ban Keczer Istvánnal együtt V. Lászlótól adományul kapta Othlaka zaránd- és Sarkad, Szempcze és But bihari falvakban az összes királyi jogokat¹⁰⁾.

Gettyey, 1. az aradiak közt. 305. 1.

Glesán, 1. u.-o. 306. 1.

Gyarmathy Ferencz s neje Anna és néhai Gy. Lőrincz fia, István,

¹⁾ Lib. Reg. 1552—75. — 18—19. 1. — ²⁾ *Huan*, 160—1. — ³⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 390. 1. (Orsz. It.) — ⁴⁾ NRA. fasc. 1791. nro 6. — ⁵⁾ *Nagy* Iván, XI. 78—81. — ⁶⁾ *Dl.* 16671. — ⁷⁾ *Dl.* 16671., 29857., 30279. — ⁸⁾ *Dl.* 10711. — ⁹⁾ *Dl.* 21349. és 21541. — ¹⁰⁾ *Dl.* 14639.

panaszára s a nádor parancsára az aradi káptalan Dóczy Ferenczet és Gyarmati Nadaby Jánost a kir. kúria elé idézte¹⁾.

Gyöngyös-családnak Szederkényben és Somoson voltak jószágai²⁾, legalább ezekről írta magát 1484-ben Gyöngyös (Genges) György, ki Dóczy Imre nemes tisztje, s 1485-ben Gyöngyös Gergely, ki zarándmegyei nemes volt³⁾.

Hagymás, l. az aradiak közt, 306—7. l.

Haraklyáni Gáspár mesternek fiágon, úgy látszik, magvaszakadt 1410-ben s haraklyáni ősi birtokát leányai, Ilona (Sághy Lőrincz világosi várnagy felesége) és Veronka (Sághy Györgyné) örökölte⁴⁾. 1478-ban, midőn a budai káptalan Dóczyt a Nadaby-féle gyarmati stb. javakba beigtatta, leánynegyed czímén még voltak igényei e családnak⁵⁾.

Haraszthy, l. az aradiak közt, 307—8. l.

Hathy (Simonkeréki és somosi)-család törzshelye Simonkerék (Biharban), honnan egy ág Zaránda származván át, Somosról írta magát. A Hathy-családot Zarándaiban már 1418. birtokháborításról vádolták a Maróthyak. Somosi Hathy Máté 1456. esküvel bizonyította, hogy Seprős, Betlenői stb. a Neczpályáknak csak férfágát illeti⁶⁾. 1487-ben Simonkeréki Hathy Tamás, Hathy Benedeknek néhai Ilonától született fia, testvérenek, Hathy Balázs sarkadi plébánosnak nevében is, Jánosháza zarándi faluban levő részjóságát 17 arany forintért s 24 dénárért az aradi káptalan előtt Dóczy Imrének elzalogosította⁷⁾.

Henyey István hűtlenség czímén 1558. jún. 12. elvesztette a zarándi Dombiratost⁸⁾; kiderülvén, hogy az ellene emelt vád alaptalan, I. Ferdinándtól visszakapta ugyan e falut, ő azonban önként meghagyta annak birtokában Földváry Istvánt, az új adományost⁹⁾.

Horváth (Vizesi), l. az aradiak közt, 313. l.

Horváth (Zarándi) *István* 1485—1487-ben Zarándmegye alispánja¹⁰⁾, 1494-ben *János* Világos egyik várnagya¹¹⁾, 1505-ben pedig *Endre* Zaránd egyik követe a rákosi országgyűlésen¹²⁾. 1493. december 13. özv. Dóczy Imrené Horváth *Mátyást* és *Berialant* a maga ügyvédeiül vallotta¹³⁾. Mind-ebből kitűnik, hogy a családban számos intelligens férfiú volt. 1505-ben *István*, az egykori alispán, már nem élt. Fia, *András*, leánya Dorottyá (özv. Nadaby Péterné) s Horváth *Tamás*né, Anna, 1505-ben Dóczyékkel a nadabi Körös-malom miatt perelt¹⁴⁾. 1516-ban az országbíró már András fiát, *Jánost* kötelezte, hogy nemes társaival együtt lerontsa a régi nadabi malom helyett épített újat s hogy kártérítésért külön pert indítson¹⁵⁾. Ő azonban ez ítéletnek nem engedelmeskedett¹⁶⁾. E családból való Horváth *Mihály* diódi kapitány, kit 1542. február 19. az aradi káptalan eltiltott a káptalan tordamegyei javainak megszerzésétől¹⁷⁾. De odakerültek azok mégis, a mint ez kitűnik Erdély s a Részek tordai országgyűlésének 1544. aug. 1. hozott határozatából, mely szerént a káptalan javait Horváth Mihálytól vissza kell venni¹⁸⁾. Talán ő azon Horváth Mihály, ki 1548-ban mint csálai lakos jelent meg Petrovics Péternek a csálai várba való beigtatásánál¹⁹⁾. Testvére lehetett *Ferencz*, ki 1551. őszén Csálát a töröktől

1) Dl. 21982. — 2) Dl. 29857. és 18973. — 3) Dl. 18973. 19048. — 4) Bölöni-lt. — 5) Dl. 18042. — 6) *Haan-Zsilinszky*, 75. — 7) Dl. 19236. — 8) *Lib. Reg. Ferd.* 341. — 9) NRA. fasc. 1088. nro 28. — 10) Dl. 19048., 19273. — 11) Dl. 20100. — 12) Nagy, V. 172. — 13) Dl. 20108. — 14) Dl. 21394. — 15) Dl. 22408. — 16) Dl. 22993. — 17) *Tört. Adattár*, III. 145. — 18) *Erdély Országgyűl. Eml.* I. 124. — 19) *Fábián*, I. 248—9.

visszafoglalta s ellenségével szemben nemeslelkűségének oly szép jelét adta¹⁾. Gyulai várkapitány volt már akkor, midőn I. Ferdinánd 1556. márcz. 10. azon időre, míg a király a káptalan helyreállíthatná, az aradi káptalan minden javát neki ajándékozta²⁾. — Pár nap múlva azonban már János-Zsigmondhoz pártolván, elvesztette gyulai kapitányságát, 1556. júl. 4. pedig Erdős-Kereki, Nemes-Vásári, Morócz és Somos falvakban a Derssy-részeket³⁾ s bizonyosan az aradi káptalan javaira támasztható igényeit is. 1559-ben Kávás, Fajdas és Újfalu még Horváth Márk özvegyéé volt s az ő javain is sok kárt tett Bornemisza Benedek gyulai kapitány⁴⁾. 1561-ben Eleken 2, Újfaluban 12, Gyula-Varsádon 2, Fajdoson 10, Karancson 10, Nagy-Somoson 2 portája volt az özvegynek, özv. Horváth Jánosnének Gyula-Varsádon 1, Boros-Megyeren 5 s Horváth Boldizsárnak Nadabon 6, úgy, hogy a család ez 50 portával Zarándmegyének még mindig jómódú családai közé tartozott.

Hunyadi, l. az aradiak közt, 313—6. l.

Ispan Antal 1438-ban gelvácsi és ősi nemes⁵⁾. *Pál* 1447-ben Zarándmegye egyik követe⁶⁾. *György* 1517-ben soklói nemes⁷⁾. *László* 1561-ben gelvácsi birtokos.

Jakabfy (Szederkényi)-család zarándmegyei birtokos⁸⁾. 1485-ben Jakabfy László Soklóról írta magát⁹⁾. 1561-ben Jakabfy Tamásnak 1 portája volt Varaskeziben, Péter pedig gelvácsi birtokos.

Jaksics, l. az aradiak közt, 317 l.

Jász Lukács fazekas-varsándi jószágát Bornemisza Benedek gyulai kapitány 1559-ben megsarczolta¹⁰⁾. 1561-ben részjószágga volt az aradi Ivánházán s 8 portája a zarándi Nemes-Vásáriban. Jeles részt vett Gyulavár védelmében 1566-ban s társával, Földváry Istvánnal együtt többször visszanyomta a törököket¹¹⁾.

Jeney Péter 1475-ben mint a Losonczyak belső embere és praedialis nemes vett részt az aradi Meszt dúlásában¹²⁾.

Jósika, Erdély egyik legnevezetesebb családja, mely oda Karánsebesről származott be¹³⁾. 1561-ben Jósika Albert már gelvácsi birtokos¹⁴⁾. A család virágzásának ideje a fejedelmek korára esik, aradmegyei uradalmait is akkor szerezte s így később lesz róla szó.

Justh (Kussói és Véglesi) Jodók fia, András 1479-ben megvette a Neczpályak zarándi jószágait s különösen 1479. febr. 16. zálogba vette Neczpály Balázstól Betlenösit, Seprőst, Bodont és Csókásteleket. 1496-ban a Justhok a Neczpályakkal egyezkedtek e javakra nézve. (L. a nemzetségek közt a Neczpályakat, 256—8 l.) E család Csanád- és Békésmegyében ma is virágzik¹⁵⁾.

Kakas Pál 1438-ban Gelvácson és Ósiben bírt¹⁶⁾.

Kakucs-család 1464-ben soklói birtokos¹⁷⁾.

Kamonyay Miklós fiait 1458. márcz. 29. a Keczerék eltiltották máscai részjószáguk megszerzésétől¹⁸⁾. 1473. azonban Kamonyay Miklóst már

¹⁾ *Istvánfy*, Hist. XVII., 302. — ²⁾ *Lib. Reg. Ferd. et Max.*, 170—1. — ³⁾ U.o. 197—8. — ⁴⁾ NRA. fasc. 1763. nro 43. — ⁵⁾ *Haan-Zsilinszky*, 44. — ⁶⁾ U.o. — ⁷⁾ Müncheni lt. Fasc. 53. nro 435. — ⁸⁾ Dl. 29857. — ⁹⁾ Dl. 19090. — ¹⁰⁾ NRA. fasc. 1763. nro 43. — ¹¹⁾ *Fábián*, I. 25. — ¹²⁾ Dl. 17660. — ¹³⁾ *Mikola*, Hist. Genal. 30. *Nagy*, V. 357. — ¹⁴⁾ *Fábián*, I. 34. — ¹⁵⁾ Története: *Századok*, 1875., 223—245. és *Békésm. tört. társ. évk. I.*, 68—75. — ¹⁶⁾ *Haan-Zsilinszky*, 44. — ¹⁷⁾ *Csánki*, I. 751. — ¹⁸⁾ *B. Révay-It.*, Div. fam. fasc. 2., nro 30. (Nagy Imre szívességéből).

épen a Keczer-javakban, Székudvaron, Mácsán és Kútason említik földesúr gyanánt¹⁾, miért ellene 1488-ban Czecey Máté pert folytatott²⁾.

Karna (Barcsai) Péter 1475. mint praedialis nemes vett részt Meszt megtámadásában³⁾.

Kasza (Somosi), l. az aradiak közt, 318. l.

Károlyi, l. Kaplony-nemzetség, 281. l.

Kása-cs. 1488-ban ősi birtokos⁴⁾.

Káthay, l. az aradiak közt, 318. l.

Keczer (Lipóczi, Radványi és Székudvari), l. Aba-nemzetség, 258—9. l.

Keményi-család soklói részjóságát 1466-ban a Nagykeményiek foglalták el⁵⁾.

Kenderessy Pál 1500—1514. az aradi káptalan mester- s 1515—1522. annak olvasó-kanonokja volt; Pétert, hűtlensége miatt, 1557. nov. 26-án I. Ferdinánd megfosztotta zarándmegyei (eleki, gyulai, varsándi és sági) részjóságaitól⁶⁾.

Kendy Gáspár, ugyanakkor és ugyanazon falvakban, ugyanezen sorsra jutott. Valamivel előbb, 1551-ben, I. Ferdinánd Kendy Ferenczet egyebek közt az aradi Csúcs falu birtokában is megtartani ígérte⁷⁾. Kendy István 1565-ben I. Ferdinánd hűségében, mint jenői kapitány, halálig védelmezte a gondjaira bízott várat⁸⁾. Rövid ideig, a Losonczyak magvaszakadása után, a Kendyeké volt Dézna vára s uradalma⁹⁾; mikor azonban Báthory Zsigmond fejedelem, mint összeesküvőt, 1593. szept. 12. Kendy Ferenczet is kivégeztette¹⁰⁾, Déznát is elkobozta a családtól.

Kenther (Ivánházi), l. az aradiak közt, 318. l.

Kerecsényi-család ősfészke a zarándi Kerecsen. Részökre 1438-ban Maróthy László Kerecsen faluban több részjóságot átengedett a Horgastóban és Kárásztóban való halászat jogával együtt¹¹⁾. 1438. nov. 24. Kerecsényi Iván fia, Péter, jelen volt Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határjárásánál¹²⁾. Tamászon, és Bökényben még 1561. is birtokosak a Kerecsényiek. Más, t.-i. zalai családból való Kerecsényi László, ki 1566-ban Gyulavár védelmében esett el, mint kapitány. Ő Kányaföldéről írta magát.

Kereky Sebestyén 1421. júl. 9. mint királyképe vett részt a Neczpályaknak Ősi, Bodon, Seprős, Csókás stb. falvakba való beigtatásánál¹³⁾. 1458-ban K. *Miklós* is királyképeül volt kiszemelve¹⁴⁾. 1475-ben ugyanő (vagy egy másik Miklós), mint a Losonczyak praedialis nemese, fegyveresen támadt a mesztiekre¹⁵⁾. 1480-ban Kereky *Demeter* s testvérei, *Kelemen* és *Mihály*, a csentei határban levő Érhátat elzálogosították Dóczy Imrénének¹⁶⁾. — 1485-ben *Pál*, *Mátyás* és *Isván* tanúk az iratosi hatalmaskodás ügyében¹⁷⁾. 1510-ben K. *Pál* pálülési szőlősgazda¹⁸⁾, *Mihály* 1515—1519. aradi kanonok, *Máté* pedig 1532-ben, mint zarándmegyei nemes, tanú a Massayak és Séghyek közt folyó perben¹⁹⁾.

Keresztúry László bodzási nemes 1520. jún. 22. jelen volt Brandenburgi Györgynek Medgyesbe való beigtatásánál²⁰⁾.

1) Gyulafejevári kápt. protoc., 23. — 2) Dl. 19362. — 3) Dl. 17660. — 4) Dl. 19362. — 5) Akad. kéziratár. *Csánki*, I. 752. — 6) *Lib. Reg. Ferd.*, I. 313. — 7) Orsz. lt. Index literarum Gyf. 8., 122. l., 10. sz. — 8) *Budai*, Polg. Lex. II. 446. — 9) Tört. Adattár, 1871. — 432. l. — 10) *Budai*, II. 456. — 11) Dl. 13666. — 12) Dl. 13244. és *Haan-Zsifinszky*, 43—45. — 13) U.-o. 37—8. — 14) U.-o. 78. — 15) Dl. 17660. — 16) Dl. 18317. — 17) Dl. 19048. — 18) Münchener lt. — 19) *Bölvöni*-lt. — 20) Münchener lt., Ung. Doc. fasc. 56. nró 464.

Kezdidy István és János, Losonczy László zarándmegyei tisztjei, vezették 1475-ben Meszt ellen támadásra a pankotaiakat¹⁾.

Kérészy-családot 1478-ban Gyarmat táján mint a Dóczyak szomszédját említik²⁾.

Király (Gyulavarsáni) János 1438-ban gelvácsi³⁾, 1516-ban Mihály szintén zarándmegyei nemes⁴⁾.

Kis (Dombvásári) Ferencz 1492-ben perelt Dóczy Imrével, ki Nyékről több jobbágyát elhajtatta s erdejét pusztítottatta⁵⁾.

Kis (Martoni), l. az aradiak közt, 319. l.

Kis (Szennyesi) Miklós 1475-ben zarándmegyei praedialis nemes⁶⁾.

Kis-Toldy, l. Toldy, 367—8. l.

Kolbász (Alsóegregyi és Egregyi) *Mihály* és *Albert* 1469. febr. 19. királyképeül volt jelölve a kissárosi határjárásnál⁷⁾. 1475-ben Egregyi K. *Miklós* résztvett a meszti hatalmaskodásban⁸⁾. Felesége, Anna (korábban Arany István felesége) elzalogosította Somosy Lászlónak Görhén, Erdőhegyen és Szentes-Királyiban levő részjóságait, melyeket Somosytól azután 1477-ben Dóczy Imre vett zálogba⁹⁾. 1494-ben a Báthoryak Kolbász Lőrincznek s fiútódainak visszaadták Alsó-Egregy, Almás, Megyer, Fejéregyház és Tornova zarándi falvakban megvett részjóságait s Mikespusztatelt¹⁰⁾. 1495-ben Aradmegyében is voltak jóságai a családnak¹¹⁾. 1548-ban Alsóegregyjei Kolbász *Farkas* a maga alsóegregyjei jobbágyaival Massay Imre felsőegregyjei jobbágyain hatalmaskodott, miért is őt Ferdinánd király 1552. máj. 29. maga elé idézte¹²⁾. 1549-ben ugyanő kijelentette, hogy csak gyanúból és föltevésenként vádolta Csenthei János deákat arról, hogy komlósi jobbágyát, Veress Ferenczet, Massay János tudtával tartóztatta le¹³⁾. Kolbász Gáspár 1561-ben seprősi, borsodmegyei és (32 portával) betlenősi földesúr volt.

Kolbász (Tasi) István 1475-ben zarándi nemes¹⁴⁾.

Kolbász (Zarándi) Lőrincz 1479-ben zarándi nemes¹⁵⁾; alkalmasint egy alsóegregyi K. Lőrinczczel. Farkas 1552-ben Temesvárnál esett el.

Komlóssy Mihály neje, Keczer Margit, 1497-ben zarándi javaira nézve a Miskeyekkel egyezkedett¹⁶⁾.

Korom (Soklói, néha Ősi)-családot 1418-ban a Maróthyak eltiltották a Fejér- és Fekete-Körös közt fekvő jóságok használatától¹⁷⁾. 1453. okt. 5. Soklói K. János zarándi szolgabíró volt¹⁸⁾. 1456. aug. 12. ugyanőt és Lászlót nádorképeül jelölték a Maróthyaknak Kígyós birtokába való beigtatásánál¹⁹⁾. 1485-ben soklói K. Jakobot zarándi szolgabíró²⁰⁾ s 1488-ban²¹⁾ és 1495-ben soklói birtokos gyanánt említik²²⁾.

Koros (Radványi)-család 1465-ben zarándi birtokos²³⁾.

Kóthy-család szintén 1465-ben tűnik föl²⁴⁾. Kóthy Albert és Mihály 1469. febr. 19. mint szomszéd jelent meg az aradi káptalan javára Kis-Sárosban eszközölt határjáráson²⁵⁾ s Albert 1477-ben valóban szántóhalmi birtokos volt²⁶⁾.

1) Dl. 17660. — 2) Dl. 18042. — 3) *Haan-Zsilinszky*, 44. — 4) Bölöni-lt. — 5) Dl. 19796. — 6) Dl. 17660. — 7) *Tört. Adattár*, II. 562—3. — 8) Dl. 17660. — 9) Dl. 17931. — 10) Dl. 20175. — 11) Dl. 20343. — 12) Bölöni-lt. — 13) U.-o. — 14) Dl. 17660. — 15) Dl. 18150. — 16) Dl. 20540. — 17) Dl. 10711. — 18) *Haan-Zsilinszky*, 65—6. — 19) Dl. 15095. — 20) Dl. 19048. — 21) Dl. 19362. — 22) Müncheni lt. fasc. 17. nro 120. Ung. Doc. — 23) *Csánki*, I. 752., a Justh-ltból. — 24) U.-o. — 25) *Tört. Adattár*, II. 353—4. — 26) *Csánki*, I. 752., a leleszi lt.-ból.

Köblösy-cs. 1487. kis-bernóti földesúr.

Köbölkúthy Mihály zarándi nemest 1516. szept. 11. már néhainak nevezi II. Lajos király¹⁾.

Köthe (Kötegyáni) régi, talán a Becse-Gregor-nemzetségből eredő család, melynek ősi fészke a biharvármegyei Kötegyán s ősi javai közé tartozott Kőte-Tarcsa is. 1481-ben Köthe János a Radványi Keczerék székudvari, mácsai és kútasi zálogjait tovább adta zálogba Dóczy Imréné²⁾. A következő évben a Jaksicsokkal egy jobbágy miatt perelt³⁾; 1488-ban pedig Czeczey Mátéval, ki megtámadta őt s fiát, Albertet, a Keczer-javak bitorlása miatt⁴⁾.

Köves (Szintei) László 1410. nov. 15. királyképeül volt jelölve Sághy László világosi várnagynak a haraklyáni uradalomba való bevezetésénél⁵⁾.

Kövy (Nagybernolti)-család zarándmegyei birtokos 1464-ben⁶⁾.

Kristyóry, Zarándmegye egyik ősi s Aradon ma is virágzó családja, mely a Balkán-félszigetről költözött hazánkba. Alapítója *Boar* (Bojár), kinek fia, *Boalya*, a zarándi oláhok vajdája, Zsigmond királytól 1404. aug. 24. Kristyórt stb. kapta adományul⁷⁾. Leányai voltak Zora (Hajnal) és Vilka (Tündér), mint ezt a kristyóri igen régi g.-kel. templomnak egy 1411. évi szerb felírata mutatja⁸⁾. 1415-ben Zsigmond király az 1415. évi adományt megerősítette Kristyóri *Béla* vajda részére⁹⁾. A család 1773-ban hiteles okiratok alapján összeállította a maga nemzedékrendét¹⁰⁾ és Kristyóry Gábor fiai, János, Albert és Zsigmond, azt 1815-ben Aradvármegyében is kihirdették¹¹⁾.

Lábathlan, l. az aradiak közt, 320 l.

Lányay István 1475-ben praedialis nemes¹²⁾.

Leusták fia, Tekös (Tekuse), földesúr volt 1214-ben Nyikád (Nikad) puszta egyharmadában¹³⁾.

Léde (Soklói)-család 1488-ban zarándi birtokos¹⁴⁾.

Lépes (Váraskeszi), l. az aradiak közt, 320—1. l.

Loránthalmy-család első említése 1467-ből¹⁵⁾. L. *Balázs* deák 1469. febr. 19. ellenmondott az aradi káptalan javára Kis-Sárosban eszközölt beigtatásának¹⁶⁾.

Losonczy, l. Tomaj-nemzetség, 283—5. l.

Lovász (Nadabi) Ferenczet, nejét Annát s néhai Nadaby Lőrincz fiait, Istvánt és Lászlót, az aradi káptalan 1510-ben Dóczy Ferencz kárára Kesziben némely keszi, gyarmati, földhídi, nadabi, szincsei, alatkai és szentmártoni jobbágyaik által elkövetett erőszakoskodásuk miatt megidézte¹⁷⁾. 1561-ben Lovász (Lovassy) Ferencznek Bökényben, s Istvánnak Váraskesziben még volt 1—1 portája.

Lőrinczy (Szilasi) Albert 1528-ban Zaránd Kemece falujának érháti részében volt birtokos¹⁸⁾.

Lukácsy (Somosi)-cs. 1487—1518. zarándmegyei földesúr¹⁹⁾.

Lukácsy (Szederkényi) Mihályt 1515—1519. közt Zarándmegye

1) *Bölni*-lt. — 2) Dl. 18495. — 3) Dl. 18739. — 4) Dl. 19362. — 5) *Bölni*-lt. (Kuuisnak írva). — 6) Dl. 15915., 24545. és 24837. Kwy (Kői)- és Kwn (Kun)-család is olvasható. — 7) Gr. *Kemény* József az Új M. Muzeumban (1854. — I., 124. s köv. ll.) értekezik e családról. — 8) *Turul*, 1884. — 142. l. — 9) U.-o. — 10) *Kristyóry* János aradi ügyvéd okiratai közt. — 11) *Nagy* Iván, VI., 466—7. — 12) Dl. 17660. — 13) *Fejér*, III. 1., 153. — 14) Dl. 19362. — 15) Dl. 30883. — 16) Tört. Adattár, II. 353—4. — 17) Dl. 21998—9. — 18) *Bölni*-lt. — 19) Dl. 19274., 30279.

egyik szolgabíráját¹⁾, 1515. decz. 21. II. Ulászló maga elé idézte, mivel Brandenburgi György egyik bánhegyesi jobbágyát megkárosította²⁾.

Maczkásy-család 1483-ban közbirtokos Betlenősiben³⁾).

Maczedóniai, I. az aradiak közt, 321. I.

Magsondy Czézár, Fruzsina és fia, Susmán, 1444-ben Fajdas falut, melyet Maróthy László volt macsói bántól hű szolgálataik fejében kaptak, 400 aranyforintért örökre visszaadták Maróthy Lászlónak s fiainak⁴⁾.

Majsay, I. Massay.

Makray-cs. 1488. ősi földesúr⁵⁾.

Marjay (Kismarjai) biharmegyei származású család, 1490-ig Nyüved, Komlós és Géres helységekben is bírt⁶⁾.

Maróthy, I. Gútkeled-nemzetség, 276—8. I.

Martoni, I. az aradiak közt, 322 I.

Massay vagy Majsay (Haraklyáni), olasz eredetűnek, a Massa-örgró-foktól származónak tartott család, melynek egyik tagja, Miklós fia, János, már 1365. szerepel⁷⁾. E vidéken, úgy látszik, Mátyás király idejében hatalmasodtak el s egy ág a zarándi Haraklyánról írta magát. 1418. már tiltakozott Maróthy János és László a Majsayak ellen, kik zarándi javaikat háborgatták⁸⁾. 1483-ban H. Majsay *László* az aradi káptalan előtt nyéki összes javait 40 aranyon Dóczynak adta zálogba⁹⁾. 1489-ben ugyanőt megintette az országbíró az aradi káptalan által, fizesse meg Dóczy Imrének a Szent-Ivántelekért járó zálogösszeget¹⁰⁾. — 1516. szept. 11. H. Majsay *Ferencz és Benedek* megkapták a leánynegyedet, mely őket Haraklyán, Felső-Egregy, Alsó- és Agyagos-Siklós, Priszkfalva és Fejér-Egregy zarándi falvakban Moróczy Albert özvegyének, (Majsay) Magdolnának címén illette¹¹⁾. 1519. aug. 6. az aradi káptalan jelentette II. Lajosnak, hogy M. Ferenczet és Benedeket júl. 12. nem igtathatta be özv. Szilasi Lőrinczy Albertnének, született Écsfoki Fejér Margitnak és leányának, Dorottyának, écsfoki kúriájába, mert a kúriában lakó Puskás János fegyveresen ellenállt. 1522. máj. 21. a szederkényi Piskyek olykép adták el M. Benedeknek a kislejtséji Nagy-Éren levő malmukat és a szabad halászat jogát, hogy ennek haraklyáni makkos erdejében barmaikat legeltethessék, onnan házi és konyhai szükségleteikre elegendő fát hordathassanak s malomvám nélkül örökösen, szabadon öröklathassanak nevezett malomban. Benedek úr, mint I. János király híve, 1527. márcz. 17. a budai országgyűlésen is résztvett. 1528. ápriljában az aradi káptalan előtt ő és felesége, Zsófia, a szilasi telket, mely ghymeszi Forgách Jánostól került hozzájuk, 300 frt. ráfizetése mellett elcserélte Pipály Balásznak és Lőrinczy Albertnek a kemecsei Érháton levő nemesi kúriájáért, kijelentve, hogy megvédelmezik őket annak birtokában; mit ha bármi okból nem tehetnének, nevezettek a zarándi Telekiben egy jobbágytelekkel kárpótolják. 1532-ben Zarándmegye közönsége vizsgálatot tartott Majsay Benedeknek a közgyűlése előtt a múlt évi nov. 25. tett azon állítása ügyében, hogy kemecsei Séghy Pálnak s társainak Ósteleken igényelt birtokukról felmutatott levelei érvénytelenek. A tanúk vallomása szerint Séghyék örökjogon bírták ama

1) Münchener It. Ung. Doc. fasc. 49. nro 391. — 2) Münchener kir. It. Ung. Doc. fasc. 47. nro 381. és fasc. 49. nro 388. — 3) Dl. 29857. — 4) Dl. 13799. — 5) Dl. 19362. — 6) Dl. 30329. — 7) Nagy Iván, VII. 357. — 8) Dl. 10711. — 9) Dl. 18833. — 10) Dl. 19508. — 11) *Bölni*-It. Bölni Sándor nagyváradi gyűjteménye tartalmazza a Massay-család levéltárának maradványát, melyen kedves barátommal, ezelőtt 22 évvel, mint algymn. tanuló, önszorgalomból az oklevelek olvasásának módját tanulgattuk.

jószágokat; a vármegyének ezt kimondó határozata ellen azonban Massay felebbezett. János királynak 1532. aug. 19. kelt rendeletére Zarándmegye okt. 6. osztályt tett Egregyen néhai M. *Ferencz* fiai, *Imre*, *Lőrincz*, *László* és *János*, valamint nagybátyjuk, *Benedek* között. Benedekről ezentúl nincs többé említés.

1536. decz. 18. *Imre*, ki magát már rendesen Massaynak írta, a maga és anyja, Ágnes, valamint testvérei nevében visszaadta Erdélyi Györgynek azon nyéki részjóságokat, melyeket atyja halála után tőle elfoglaltak. 1548. május 31. Kolbász Farkas M. Imrének felsőegregyei birtokán levő tisztjét fegyveres jobbágyaival majdnem megölette, a bíró házát megrongálta; később Massaynak egy jobbágyán kegyetlenkedett s így annak körülbelül 1000 arany forintnyi kárt okozott, miért is Kolbász Farkast Ferdinánd király 1552. máj. 29. a maga színe elé idézte. 1549. viszont a miatt folyt a vizsgálat, hogy M. János deákja, Csenthegy János, ura tudtával tartóztatta le Kolbásznéknak, kivált K. Farkasnak némely jobbágyát!). — 1561-ben M. Imrének Eleken 3, Otlakán 2, Gy.-Varsándon 3, Haraklyánban 16, Boros-Megyeren 9, Alsó- és Felső-Siklóson, Apátiban, Fejéregyházon s Nyéken 1—1, összesen Zarándban 37 portája, Biharban, Békésben pedig még több birtoka volt. Lászlót hiában keressük ez összeírásban, mert ő tőle, hűtlensége miatt, Ferdinánd már 1559. máj. 9. elvette a haraklyáni, komlósi, szentmártoni, nyéki, gyulai, varsándi, eleki, borosmegyeri és fajdasi 32 jobbágytelket²⁾. Különben Imrének komlósi és nyéki javait is háborgatták Ferdinánd gyulai katonái³⁾; 1564. aug. 21. pedig Cséffy Balázs ellen kellett tiltakoznia, ki Nyékre emelt igényt⁴⁾. Massay Imre a protestantismus híve volt s mint *nagyságos* úr, igen sokat tehetett és tett is Kálvin tanainak terjesztésére. Szikszai Fabricius Demeter 1563. évi versei szerint ezért

»Tégedet illet előbb dícséret, Massay Imre,
Kit a dicsőség nagy fénye körül sugarol«⁵⁾.

Valószínűleg az ő leánya Massay *Margit*⁶⁾, ki Panaszzi Pázmány Miklós bihari alispánhoz ment férjhez. Első gyermekük, a Nagyváradon 1570. okt. 4. született Pázmány Péter, az ellenreformatio megindítója s a magyar egyházi szónoklat és irodalom halhatatlan alakja. Anyja, Margit, már 1580. elhunyt s ez időn túl Zarándban is elenyészik a jeles család emléke.

Mátyus-cs. ősi birtokos 1488-ban⁷⁾.

Medgyesy Péter deák 1517. zarándmegyei nemes⁸⁾.

Mezőgyáni, I. az aradiak közt, 322. I.

Méregh, I. az aradiak közt, 322—3. I.

Miklós Péter 1485. zarándmegyei nemes⁹⁾.

Mikó (Kevermesi és Csentei) János 1483—6. közt Zarándmegye alispánja s birtokos nemes¹⁰⁾.

Miskey-cs. már 1418. háborgatta a Maróthyak zarándi javait. 1438.

1) Mind a Bölöni-levéltárban. — 2) Lib. Reg. Ferd. 389—390. — 3) NRA. fasc. 1763. nro 43. — 4) Bölöni-lt. — 5) Rác, Zaránd, 113. — 6) M. Imrének Váradon palotái voltak. Az előbb említett költő szerint »Te Varadina pio candore palatia servant.« Az apa és leánya bizonyosan gyakran tartózkodtak e kőházakban, — a gazdag úr családja nagy tekintélyben állt Biharban s a leányok (Margit és Eulália) jól mentek férjhez; az egyik Pázmány alispánhoz, a másik »nagyságos« Mágocsy Gáspárhoz. — 7) Dl. 19362. — 8) Müncheni lt. Ung. Doc. fasc. 53. nro 435. — 9) Dl. 19048. — 10) Dl. 18862., 18974., 19048., 26035.

okt. 26. Miskey, Máskép Otlakay *István* jelen volt Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határa bejárásánál¹⁾. 1446. Maróthy László tiltakozott M. *László* és *Miklós*, továbbá M. István fiai, *Simon*, *János* és *Péter* ellen, kik Vadász és Sámolykeszi nevű falvait elfoglalták²⁾. 1453-ban V. László Miske, Otlaka, Kengyel, Nagy-Sáros, Bélmező, Apáti, Teleki, Besztegenyő zarándi s Ant, Sarkad és Szemcse bihari falvak részeit Miskey István leányának új adományul adta³⁾. Ez évben M. László fiai, Miklós és Imre s István fiai, Péter és Simon bérelték Otlakán s 3 bihari faluban a királyi jogokat⁴⁾. 1461. M. István fiai, Simon és Péter, lemondtak Vadászról a Maróthyak javára, kik azonban még azon évben tiltakoztak az ellen, hogy erről örökbevallást nem tettek⁵⁾. 1469. febr. 19. M. István, Péter, Simon és András tiltakozott az aradi káptalan javára Kis-Sároson eszközölt határjárás ellen⁶⁾. 1497. István fia, Gergely s néhai András fiai, János, László és Ferencz, a Keczer-családdal egyezkedtek némely zarándi s bihari birtokaikra nézve⁷⁾. 1499-ben M. Gergely Otlakán 2 sessiót ajándékozott fogadott testvéreinek, Keszy Péternek s viszont más sessiót kapott Otlakán Mezőgyáni Mátétól s nejétől⁸⁾.

Misér (Szederkényi) Gergely 1483—5. zarándi nemes⁹⁾.

Mohácsy István bodzási nemes 1520. jelen volt Brandenburgi Györgynek Medgyesbe való beigtatásánál¹⁰⁾. Fia lehetett *István*, 1548. aradi éneklő-kanonok.

More vagy **Móré** (Györki és Jánosházi) Zsigmond 1507. Frangepán Beatrix némely zarándi javát dúlatta 8 jobbágyával¹¹⁾. Tíz év múlva özvegye s fiai, Gáspár, Boldizsár, László és Mihály, azon részirtokokat, melyeket Jánosházán Martoni Kis Ferencz Csályai Istvánnak, ez pedig, 25 arany forintért, More Zsigmondnak zálogosított el, teljes joggal visszaadták néhai Kis Ferencz leányának¹²⁾. 1509-ben Jánosházi M. Zsigmond s Dóczy Ferencz a Czibakék eleki töldjéről erőszakkal vitették el a learatott gabonát¹³⁾. More László és János 1552. Temesvár alatt esett el; Péteré volt Alatka falu s Morócz és Szincse némely része, melyet, 1535. táján történt magvaszakadtával, I. Ferdinánd az Erdőhegyieknek s másoknak ajándékozott. *Mátyás*-nak azonban még 1561. is volt birtoka az aradi Kaszán s Gábon (Zarándban) is adózott 1 porta után. Társon ugyanakkor őt már mint szegényt említik. More Farkasnak ellenben 7 portája volt Miskén és Félteleken s Halmágyon némi közös birtokaik voltak.

Moróczy-család ősi helye a zarándi Morócz, vagy Marócz. 1453. Balázs királyképe volt a betlenösi és seprösi határperben¹⁴⁾. 1462. szept. 1. Mátyás király a Maróthyaknak megparancsolta, hogy Maróczy Mihály és László csegedszegi földeit visszaadják¹⁵⁾. 1515. Maraczy Albertet, ki már 1508-ban táblabírája volt Zarándnak¹⁶⁾, Brandenburgi György egyik bánhegyesi jobbágyának megkárosítása miatt II. Ulászló maga elé idézte¹⁷⁾. 1517. jan. 3. királyképeül volt jelölve Moróczy Albert, egy másik M. Albert deák és Gergely¹⁸⁾. 1518. M. Albert s testvére, Mihály pap, a békési Kerekiben levő részjóságát eladta Gyulai Gál-Ispánnak¹⁹⁾. 1533-ban M. Albert zarándi alispán volt²⁰⁾. 1543-ban Péter gyulai várnagy Pathócsy

1) Dl. 13244. — 2) Dl. 14002. — 3) Dl. 14719. — 4) Dl. 14639. — 5) Dl. 15638. és 15651. — 6) Tört. Adattár, II. 353—4. — 7) Dl. 20623. — 8) Dl. 20841. — 9) Dl. 19048. és 29857. — 10) Müncheni lt. Ung. Doc. fasc. 56. nro 464. — 11) U.-o. fasc. 32. nro 234. — 12) Dl. 22974. — 13) Dl. 21895. — 14) *Haan-Zsilinszky*, 64. — 15) U.-o. 80. — 16) Müncheni lt. Ung. Doc. fasc. 49. nro 391. — 17) U.-o. — 18) U.-o. fasc. 53. nro 435. — 19) *Haan*, 130—1. — 20) *Böloni*-lt.

Ferencztől az aradi Ternovát kapta, melynek birtokában Izabella királyné őt még azon évben megerősítette¹⁾. 1561-ben Maróczy Györgynek Csegedszegen még volt némi birtoka.

Móga (Moka) halmágyi vajdát, érdemeit tekintve, 1451-ben Mihály és Sandrinus nevű fiaival együtt megerősítette Hunyadi János kormányzó Halmágy és Kisbánya oláh vajdaságában²⁾. 1494-ben Móga László a világosi vár tiszttartója volt³⁾. 1552-ben Móga Bálint és János Temesvárnál esett el. 1652-ben M. Gábor a maga nagyhalmágyi földét 45 magyar forinton, 1653-ban pedig ugyanott levő némely más szántóföldjét és szilvaskertjét zálogosította el Szabó Mihálynak³⁾. E családból származott Móga János 1848. évi honvédtábornok, ki a schwechati csatavesztés (1848. okt. 30.) után visszavonultan élt 1861. történt haláláig.

Nadaby, Zarándmegyének Nadabról származó egyik régi családja. Nadaby Csák fia, *Lőrincz* és *János* fia, *Tamás* ellen Zsigmond király, a Maróthyak javára, 1423. az aradi káptalant vizsgálatra utasítottá⁵⁾. 1438. Nadaby János, *Mihály* és Tamás mint szomszédok voltak jelen Gyula, Vári, Gelvács, Ősi és Várajt⁶⁾, valamint Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határa bejárásánál⁷⁾. Tamás vajdának fia volt *Miklós* és unokája *Lázár*; s testvére János, 1453—1456. zarándi alispán⁸⁾. Ez alispán leánya, Erzsébet, előbb nagyfalusi Toldy Miklósnak, utóbb (1459—1465.) Neczpály Balázsnak felesége volt; három gyermekével együtt a törökök rabságába esvén, kiváltására férje 1465-ben 200 aranyért Betlenösit elzálogosította⁹⁾. Úgy látszik, ezzel kezdődött a család romlása. Lázár, néhai Miklós fia, 1473-ban elzálogosította a Nadabon, Tótfaluban és Háromházán a maga, neje és nővére által bírt részeket 400 aranyon Dóczynek¹⁰⁾, ki ugyanazon évben óvást tett az aradi káptalannál az ellen, hogy Nadaby Lázár, János, Mátyás, Péter, Ferencz, Ambrus és László vonakodnak visszaváltani zálogjavaikat¹¹⁾. 1474. N. *Péter* 20 aranyon ugyanőneki elzálogosította azon 4 jobbágyot s 10 pusztá jobbágytelket s nadabi malomrészt, kiket s melyeket néhai Nadaby András özvegyétől, Dorottyától, ő-maga is 20 aranyforinton váltott vissza¹²⁾. 1475-ben N. *Mátyás*, neje Zsófia s fiaik, *Mihály* és *István* Nadabon 9, Kesziben 2 jobbágytelket vetettek zálogba 28 aranyon Dóczynek¹³⁾. 1477-ben N. Lázár megintette testvéreit (Ferencz, Péter, Mátyás, Ambrus) több zarándi falu (Szent-Márton, Keszi, Földhíd, Gyarmat, Veresegyház, Ködegyház) visszaváltására¹⁴⁾; Ferencz ellenben azon évben még Szincset és Alatkát is zálogba vetette Dóczynek¹⁵⁾, sőt ezeket csakhamar örökáron is eladta neki¹⁶⁾. 1478-ban Dóczy *Pétert* és *Imrét* beigtatták N. Lázár, Ferencz s Péter, valamint néhai N. Mihály fiainak (Ambrus, Mátyás) némely részjóságába¹⁷⁾. 1481-ben N. Lázár Veresegyházán és Kidegyházán 9, N. Mátyás Gyarmaton 2 aranyon zálogosított el egy részt Dóczynek; Lázár pedig, Miklós és Ilona fia, nadabi ősi kúriáját a gyarmatival cserélte el¹⁸⁾. Az elidegenített ősi javakban azért mégis uraskodni szerettek volna s 1483-ban Gyarmati N. Péter is részes volt a gyarmati molnár megveretésében, a ki most már nem nekik örölt, hanem Dóczynek¹⁹⁾. 1484-ben Lőrincz a nadabi Érszeg miatt perelt

1) *Fübián*, I. 116. — 2) Dl. 30188. — 3) Dl. 20100. — 4) NRA. fasc. 938. nro 38—39. — 5) Dl. 11326. — 6) *Haan-Zsilinszky*, 44. — 7) Dl. 13244. — 8) *Haan-Zsilinszky*, 65. és 75. — 9) *Századok*, 1875. — 240. — 10) Dl. 17436. — 11) Dl. 17485. — 12) Dl. 17560. — 13) Dl. 17872. — 14) Dl. 17669. — 15) Dl. 17972—3. — 16) Dl. 17930. — 17) Dl. 17932. — 18) Dl. 18042. — 19) Dl. 18458., 18538., 18465. — 20) Dl. 18786.

a váradi káptalannal¹⁾. Lázár Csegedy Lászlónak és Muronyi Vér Andrásnak zálogosítván el Nadab, Pecser, Karancs, Gyarmat, Földhíd, Szentmárton, Hegenháza és Keszi falvakban bírt összes részjóságait, ezek azt 1492-ben 600 aranyon továbbzálogosították Dóczy Imrénék²⁾. 1494-ben ugyancsak Lázár, nővére Krisztina s leánya Katalin nevében is örökre eladta Nadab, Tótfalu, Háromház, Gyarmat, Földhíd, Keszi, Szent-Márton, Veresegyház és Ködegyház falvakban levő részeit özv. Dóczy Imrénének s Dóczy Ferencnek³⁾. 1505. N. Péter özvegye, Dorottya s fiai (János, András, Boldizsár és Gáspár) s Lőrincz özvegye, Anna (most zarándi Horváth Tamásné) s fiai (Tamás, László, István) a nadabi malom lerontása miatt pereltek a Dóczyakkal⁴⁾. 1510. Dóczy Ferenczet és gyarmati Nadaby Jánost a Gyarmathyak ellenében az aradi káptalan a kir. udvar színe elé idézte⁵⁾. 1511-ben N. Lőrincz özvegye, Anna, az aradi káptalan előtt kijelentette, hogy Dóczy Ferencz őt teljesen kielégítette a Gyarmaton, Nadabon és Szent-Mártonban levő részjóságain okozott károkért⁶⁾. 1516-ban a Nadaby Péter fiai, Gáspár, Menyhért és János által a nadabi Fejér-Körösön épített új malom miatt folyt a per⁷⁾. 1518-ban N. János, 1519. pedig N. Menyhért zálogosította el Gál-Ispánnak a keszi részjóságot⁸⁾. 1519. az országbíró Dóczy Ferencz részére megbírságotla a meg nem jelent Gáspárt, Menyhértet és Jánost, néhai Péter fiait⁹⁾. 1561-ben többé sehol, még az ősi Nadabon és Gyarmaton sem volt birtoka a családnak, mely azonban továbbra is fenntartotta igényeit. Így 1620. május 29. Biharvármegye vizsgálatot tartott az iránt, hogy Nagy Jakab elfoglalt és visszatart Gyarmat faluban 5 jobbágytelket, melyet Rácz János Nadaby Lajostól örökölt¹⁰⁾. Még a múlt században is élt a már eloláhosodott *Nadabanuok* közt az a tudat, hogy ők az egykor tekintélyes Nadaby-családból származnak; Aradvármegye azonban 1782. febr. 18. nem igazolta Nadabanu Gyorgye nemességét s őt továbbra is «parasztiga» alatt hagyta¹¹⁾. Alak tekintetében talán helyesen járt el; valószínű azonban, hogy Nadabanunak igazsága volt, s hogy benne élt s utódáiban, a nadabi egyszerű oláh parasztokban, ma is él a Nadaby-család.

Nadányi (Körösнадányi), l. Borsa-nemzetség, 261. l.

Nagy (Bernóti) László 1485. zarándi nemes. Talán egy családból való az ugyanakkor említett János is¹²⁾.

Nagy (Erdőhegyi) János 1484-ben a maga görhei részjóságát s Erdőhegyi Tamástól $\frac{1}{12}$ részben zálogba vett vizimalmát elzálogosította Dóczy Imrénék¹³⁾. A következő évben az iratosi hatalmaskodás ügyében tanúskodott¹⁴⁾.

Nagy (Somosi) Máté, János (és fia Bálint) s Bálint (Péter fia) 1438. nov. 24. jelen volt Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határa bejárásánál¹⁵⁾. 1498. az egyik Somosi Nagy királyemberül van jelölve¹⁶⁾. 1561-ben Csegedszegen Nagy Imre portája már pusztán állott, Somosban pedig semmije sem volt a családnak

Nagy (Szederkényi) Imre 1438. nov. 4. a gelváci határjáráshoz királyemberül volt jelölve¹⁷⁾.

1) Dl. 18886. — 2) Dl. 19833. — 3) Dl. 20157. — 4) Dl. 21394. — 5) Dl. 21982. — 6) Dl. 22145., 22171. — 7) Dl. 22408., 22993. — 8) Dl. 23089., 23160. — 9) Dl. 23215. — 10) NRA. fasc. 853. nro 20. — 11) Aradvármegye 1782. évi jegyzőkönyve, 101. sz. — 12) Dl. 19048. — 13) Dl. 18918. — 14) Dl. 19048. — 15) Dl. 13244. — 16) Dl. 20692. — 17) *Haan-Zsilinszky*, 43.

Nagy (Varsányi) Mihály Jánosházán 3 jobbágytelket vetett zálogba Csályay Istvánnak, ki azt 1483. tovább zálogosította Dóczy Imrének¹⁾, majd örökáron is eladta²⁾.

Nagy nevű család praedicatum nélkül is többször szerepel. Nagy Elek 1438. gelvácsi és ősi nemes³⁾. Ivadékaik lehetnek Nagy György és Pál, kik (illetőleg ez utóbbinak özvegye) 1561-ben még mindig gelvácsi közbirtokosok. Egy Nagy Jánost 1484—5-ben szintén a zarándi nemesek közt említnek⁴⁾.

Nagykeményi-cs. 1466. a Keményiek soklói javait elfoglalta⁵⁾.

Nádasdy Tamás, országbíró, bán, majd nádor, Aradban és Zarándban kétségteljesül a Nádasdi Ongoroktól és Pethóktól örökölt jószágokat.—1520-ban hú jobbágyait, Kardos Gergelyt és Albertet, kik Dósa forradalma alkalmával megmentették, Alatkán egy jobbágytelekkel ajándékozta meg.

Nehéz (Csencsei) Gergely 1532. csencsei nemes⁶⁾.

Nekcsey, l. Aba-nemzetség, 258. l.

Nemes (Acsvai)-cs. 1461. acsvai földesúr⁸⁾.

Németh (Simándi) Márton, nővérei, Anna és Erzsébet nevében is, 1475. egy zálogban birt nemesi kúriát Fodor Ozsvátnak s Baythoni Lászlónak és Jánosnak⁹⁾, 1479-ben pedig halála után fia, István, Erdőhegyi Miklósnak nála zálogban levő birtokát Dóczy Imrének zálogosította el¹⁰⁾.

Nyéky Egyed 1410. királyemberül volt jelölve a haraklyáni uradalomba való beigtatáshoz¹¹⁾.

Olcsárdy István deákot I. Ferdinánd 1557. nov. 26. megfosztotta zarándmegyei javaitól¹²⁾.

Olcsárovcis, l. az aradiak közt, 323. l.

Otlaký Simon 1438. szomszéd gyanánt volt jelen Gyula, Vári, Gelvác, Ősi és Gelvác határjárásánál¹³⁾. A család törzshelye Otlaka lehet.

Ongor, l. az aradiak közt, 323—4. l.

Ont comes, l. Aba-nemzetség.

Orbonázy Lukács 1422-ben az Erdőhegyiekkal együtt a Siketh Pál halálával reászallt erdőhegyi jószágot 100 aranyon Maróthy Jánosnak zálogosította el¹⁴⁾.

Ördögh (Zarándi) László 1438. nov. 4. mint szomszéd vett részt Gyula, Vári, Gelvác, Ősi és Várajt s nov. 24. Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határa bejárásánál¹⁵⁾. 1475-ben résztvett Meszt megtámadásában¹⁶⁾.

Őssy János, talán a Becse-Gregor-nemzetség egyik ivadéka s a Biharban, a Fekete-Körös vidékén, nagy birtokú Leel-Őssyek rokona, 1483-ban pecséri részeit Dóczynak zálogosította el¹⁷⁾. 1467-ben a család egy része Váras-Kesziről s egy másik (1468—1479). Szederkényről írta magát¹⁸⁾. 1532. Essy Pál zarándmegyei nemes volt¹⁹⁾.

Panaszy (Kissomosi) András, Sebestyén deák, István és Balázs 1438. jelen volt Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos bejárásánál²⁰⁾. Kelemen 1485. az iratosi ügyben tanúskodott²¹⁾.

1) Dl. 18825. — 2) Dl. 19265. — 3) *Haan-Zsilinszky*, 44. — 4) Dl. 19048. — 5) *Csánki*, I. 752. — 6) Budai kápt. jk. 522. Pozsonyi kápt. jk. XIV. 151. Knauz, Encycl. II. 466. — 7) *Böloni*-lt. — 8) Dl. 30204. — 9) Dl. 17654. — 10) Dl. 18163. — 11) *Böloni*-lt. — 12) *Lib. Reg.* 313. — 13) *Haan-Zsilinszky*, 44. — 14) Dl. 11195. — 15) *Haan-Zsilinszky*, 44. s Dl. 13244. — 16) Dl. 17660. V. ö. Dl. 15915. — 17) Dl. 18782. — 18) Dl. 16671., 17276., 30219., 30883. — 19) *Böloni*-lt. — 20) Dl. 13244. — 21) Dl. 19048.

Panaszy (Soklói)-család 1488. körül virágzott¹⁾.

Pathócsy, l. az aradiak közt, 326—7. l.

Páris-cs. 1488-ban ősi és soklói ágra oszlott²⁾.

Pekry (Petrovinai) Lajos, Ferdinánd király egyik legbuzgóbb híve és vezére, nőül vevén Báthory István nádor özvegyét, Zsófia massoviai hercegnőt, Báthory András örökösei ellenében Világosvárat és uradalmát követelte, mely még 1529-ben János király kezeire jutott. A per, főképp 1533-ban, teljes erővel folyt³⁾. János király azonban a várat s uradalmát hívének, Pathócsy Ferencznek ajándékozta, míg Ferdinánd, még 1533-ban, Újvárral és Likavával kárpótolta Pekryt.

Pethő (Varsányi) Tamás 1420. királyképe volt, midőn az aradi káptalan Maróthy Jánost Kétegyházába beigtatta⁴⁾. Miklós 1484—85-ben zarándmegei nemes⁵⁾.

Petrovics, l. az aradiak közt, 329—30. l.

Pély Pál 1456. aug. 12. nádorembere a Maróthyaknak Kígyósba való beigtatásánál⁶⁾. 1478. a család szintén mint zarándi birtokos szerepel⁷⁾. 1494. Pély Péter a Báthoryak egyik nemes tisztje volt⁸⁾.

Pérchy (Mikepércsi)-család már V. Istvántól kapta Biharban Pércset. Miklós fia, Balázs mester, kir. kamarai jegyző s általa testvére, Miklós, Mátyás királytól 1485-ben Zarándban Pipály (Pypoly), Csitagos (Csigatós ?) és Sokló részeit kapta⁹⁾. A család későbbi földesuraságának Zarándban nincs nyoma; Miklós ivadékai azonban Bihar-, Hajdú- és Szabolcs-vármegyékben most is élnek.

Pipályi (Soklói), 1384. óta ösmeretes család¹⁰⁾. 1410. kir. ember nemes Pipályi János a haraklyáni igtatásnál¹¹⁾. 1489. P. László elzalogosította a békési Zimán halastó és Halásztelek őt illető részét Dóczynak¹²⁾. 1491., soklói előnévvel, királyembere volt¹³⁾. 1519. P. János zarándi nemes¹⁴⁾. 1520. P. László és András királyembere¹⁵⁾. 1528. P. Balázs kemecei (érhái) birtokos¹⁶⁾. 1561. P. Mihály écsfoki, Bernát egyházas-kereki birtokos; ősi pipályi kúriája elhagyatva állt.

Pisky (Szederkényi)-család 1464 óta. — 1475. Miklós résztvett a meszti támadásban¹⁷⁾. 1485. Lőrincz zarándi nemes¹⁸⁾. 1519. György mint szomszéd jelent meg a simándi igtatásnál¹⁹⁾. 1522. ő és fiai, Máté s János, kislejtségi malmukat Majsay Benedeknek adták el. 1532. egy P. Péter nevű zarándi nemes is említnek²⁰⁾. A család ősi fészke a zarándi Piski.

Poncz Lukács haraklyán-vidéki nemes, 1532²¹⁾.

Pongrácz, l. az aradiak közt, 330. l.

Porkoláb, u.-o.

Porteleky, u.-o.

Póka (Somosi) Lukács 1453. királyember-jelölt a betlenösi igtatásnál²²⁾. 1464. a Báthoryak igtatólevelében nagybernöti Pókákat is említnek²³⁾. Pókarétje nevű dűlőföld Csanakeszi vidékén már 1344-ből ismeretes.

¹⁾ Dl. 19362. — ²⁾ Dl. 19362., 29857. — ³⁾ NRA. fasc. 40. nro 5., 6., — fasc. 302. nro 7., fasc. 311., nro 13—15., fasc. 339. nro 9., fasc. 631., nro 31., fasc. 636. nro 16. — ⁴⁾ *Ilaan-Zsilinszky*, 34—5. — ⁵⁾ Dl. 18974. és 19048. — ⁶⁾ Dl. 15095. — ⁷⁾ Dl. 17276. — ⁸⁾ Dl. 20100. — ⁹⁾ *Turul*, 1887., 128. — ¹⁰⁾ *Nadányi-lt.* Csánki, I. 754. — ¹¹⁾ *Bölöni-lt.* nro 5. B. — ¹²⁾ *Dl.* 19587. — ¹³⁾ *Ilaan*, 302. — ¹⁴⁾ *Bölöni-lt.* — ¹⁵⁾ *Müncheni kézír.* Gyulán, 483. *Müncheni* levéltár, fasc. LVII. nro 471. — ¹⁶⁾ *Bölöni-lt.* — ¹⁷⁾ *Dl.* 17660. V. ö. 29857. — ¹⁸⁾ *Dl.* 19048. — ¹⁹⁾ *Tört. Adattár*, III. 49—52. — ²⁰⁾ *Bölöni-lt.* Nro 14. B. és 17. B. — ²¹⁾ U.-o. — ²²⁾ *Ilaan-Zsilinszky*, 64. — ²³⁾ *Dl.* 15915.

Ragóczy Benedek 1475. a Losonczyak nemes szolgája Pankotán¹⁾.

Ravazdy, l. az aradiak közt, 331—2. l.

Rábay (Szilasi) Sebestyén 1484—5. zarándi nemes²⁾.

Rákóczy (Rakolchy) 1475. déznai kapitány volt³⁾.

Ráskay Balázs, a budai vár kapitánya, kir. kamarás, utóbb tárnokmester, 1479. márcz. 2. Mátyás királytól a maga s testvére részére Erdőhegy, Bél-Zelind, Tamászi, Bökény, Király, Köbli, Hegenháza, Görhe, Szent-György stb. falvakban az Erdőhegyiek részjóságait kapta⁴⁾. 1514. még élt. Egyik leánya, Dorottya, Bebek Ferenczhez, a másik, Anna, pedig Pethő Ferenczhez ment férjhez.

Rozgonyi, l. az aradiak közt, 332. l.

Sal Péter, 1483—5. soklói nemes, jótállt néhány iratosi jobbágyért⁵⁾.

Santusházy János és István nemesek, Demeter fiai, 1342. jún. 29. varsándi részjóságaikat 25 finom ezüst márkáért eladták Berendy Márton békési főispánnak⁶⁾. 1384—1464. ismételve említik a családot; s 1469. S. Simont a kissárosi igtatásnál királyemberül jelölték⁷⁾. Vincze 1485. soklói nemes volt⁸⁾.

Sarkady, 1419 óta, Biharban birtokos család; 1561. Zarándban Bán-Kamarás is S. Farkasé volt.

Sáfár (Varsányi) Pál 1438. nov. 4. Gyula, Vári, Gelvács, Ősi és Várajt határa bejárásánál homo regius⁹⁾. Albert 1461. részes a vadász erdő vágatásában s a híd lebontásában¹⁰⁾.

Sághy Bálint fia, Lőrincz, 1410-ben világosi várnagy volt; unokatestvérével, István fiával együtt, Haraklyáni-leányt vett nőül; ez Veronkát, ő Ilonát vette el. Ipjoknak, H. Gáspárnak halála után 1410. együtt örökölték Haraklyánt¹¹⁾.

Sámolykeszy István fia volt János, kinek fiai, János és Albert, 1363. Becsey László tisztjeit Vadászról kiverték¹²⁾.

Sándor comes fia, István, utolsó tagja volt családjának; Varsándot 1341. máj. 12. már Berendy M. kapta¹³⁾. (L. *Lipóczy*, 258. l.)

Sápy-család 1495. Varsány szomszédságában birtokos¹⁴⁾.

Sárközy Bereczk 1447. Zaránd egyik követe¹⁵⁾.

Sárosy (Kissárosi és Pipályi) *László* 1447. szintén egyik követe¹⁶⁾, 1453. pedig egyik szolgabírája volt Zarándnak¹⁷⁾. 1455. Lippán jelen volt S. *István* és *Fános*, midőn Keszy Balázs az aradi káptalan javára végrendeletet tett¹⁸⁾. 1458. S. István, János és László királyember-jelöltek¹⁹⁾. 1462. Mátyás király meghagyta a Maróthyaknak, hogy adják vissza a S. Istvántól és Jánostól Csegedszegen és Kóton elfoglalt földeket²⁰⁾. — 1510. S. *Miklós* pálülési szőlőbirtokos²¹⁾. 1515. decz. 21. Pipályi S. *Lászlót*, György örgróf bánhegyesi jobbágyának, Kiss Lőrincznek megkárosítása miatt, II. Ulászló törvény elé rendelte²²⁾. 1517. jan. 3. arról tett jelentést az aradi káptalan, hogy Pipályi S. László zarándi alispán és Fekete Dénes szolgabíró fegyveresen tört Bódzásra és hogy teheneket hajtottak el s pénzt csikartak ki a lakosoktól²³⁾. 1519. aug. 6. Sárosy György szomszéd volt Écsfokával²⁴⁾,

1) *DL*. 17660. — 2) *D'*. 19048. — 3) *DL*. 17660. — 4) *Révay-lt.*, III. 8. — 5) *DL*. 19048., 29857. — 6) *Haan-Zs.* 6—7., Samusházy néven. *DL*. 13658. — 7) *Csánki*, I. 755. *Adattár*, II. 562—3. — 8) *DL*. 19048. — 9) *Haan-Zs.* 44. — 10) *DL*. 15556. — 11) *Böloni-lt.* Nro 5. B. — 12) *Zichy-okm.* III. 214—5. — 13) *Haan-Zs.* 4—5. — 14) *DL*. 20281., 26062. — 15) *Kovachich*, *Vestigia com.* 268. — 16) *U.-o.* — 17) *Haan-Zs.* 65—6. — 18) *Fábán*, I. 254—7. — 19) *Haan-Zs.* 78. — 20) *DL*. 15765. *Haan-Zs.* 80. — 21) *Münchzai lt.*, rlen. — 22) *U.-o.* — 23) *U.-o.*, LIII. 435. — 24) *Böloni-lt.*

hol, továbbá Csegedszegen, Gurbán, Túron és Pipályiban még 1561., Técsen pedig 1559. is voltak részjóságai S. Istvánnak.

Sásváry (Talpasi) György csegedszegi részjóságait — zálog czimén — 1493. Dóczy Imre szerezte meg¹⁾. Lehet különben, hogy Sasvárynak kell olvasnunk a család nevét.

Séghy (Kecmecsei), I. az aradiak közt, 332. I.

Septelyi János 1505. Zaránd egyik követe s 1515. egyik szolgabírája volt²⁾.

Siketh (Erdőhegyi, Fövényesi és Kígyósi) *Demeternek* s nejeének, Gerlai Ábrahámffy Orsolyának fiai (János, Pál, Elek és Tamás) és leányuk Orsolya, 1398-ban Erdőhegy, Györke, Királyi, Kétegyház, Fövényes, Görhe és Alabián birtokosai voltak³⁾. 1404. Fövényesi Siketh Demeter királyemberül volt jelölve Maróthyék beigtatásánál⁴⁾. 1412. Erdőhegyi Lukács tiltakozott az ellen, hogy F. Siketh Elek, Demeter fia, az Erdőhegy határában levő Görhét elfoglalja; ő azonban tényleg beigtattatta magát, még azon évben, 8 zarándi falu részjóságaiba⁵⁾. 1420. Siketh *Elek* a maga kétegyházi s 1421. fővényesi részjóságát Maróthy Jánosnak vetette zálogba⁶⁾. 1422. Orbonázy Lukács és az Erdőhegyiek azon erdőhegyi részjóságot, mely Siketh *Pál* halálával szállt reájok, — s az Erdőhegyiek és Siketh Elek a sebreni részt elzálogosították Maróthy Jánosnak⁷⁾. 1425. Siketh Elek özvegye, Jusztin, szintén Maróthynek vetette zálogba azon fővényesi részt, melyet Erdőhegyi György pap azelőtt 200 aranyért az ő urának zálogosított el; egy másik oklevélben pedig elősmerte, hogy jegyajándékára nézve őt a Maróthyak teljesen kielégítették⁸⁾. A családnak ezentúl csak Erdőhegyi-ága szerepelt.

Simay Gergely felesége, Egey Zsófia és gyermekeik, Zsigmond, Mátyás és Mártha (Dománházy Mihályné) 1510. Egey András özvegyétől megkapták Bökény, Tamász, Bél-Zerénd s más helységek részjóságait⁹⁾.

Simándy-család már 1464. birtokos Csentén¹⁰⁾. 1479. István, néhai Simándy Martinkó fia, 13 aranyon zálogosította el a nála szintén zálogban levő Jánosházát¹¹⁾. E családból való lehet Simándy Dénes, 1507. aradi őrés Benedek, 1542. mesterkanonok.

Soklőy-családról 1406. óta emlékeznek az okiratok¹²⁾. 1412. S. Miklós mester, Mátyás és Bálint királyemberekül voltak jelölve¹³⁾; különben 1418. a Maróthyak tiltakoztak ellenök, hogy némely falujokat jogtalanul használják¹⁴⁾. 1453. S. János, Mátyás és Balázs királyemberekül voltak ajánlva¹⁵⁾. A család ősi fészke Sokló, a mai Sikló.

Soldos-család 1427. kéri földesúr¹⁶⁾.

Somogyi András gyulai lakost Dóczy Imre 1481. eltiltotta Csályay István jánosházi részeinek elfoglalásától¹⁷⁾. — Gergely 1507-ben soklói nemes volt¹⁸⁾. (Az Aradon levő perlaki Somogyiak a XVIII. század közepén Ugocsamegyéből származtak be).

Somosy Máté 1451. Aradvármegye alispánja, János fia, *Fános* pedig, 1453. zarándi szolgabíró volt¹⁹⁾. 1477. László és testvére, Györgyfy Benedek, a maga erdőhegyi, görhei és szenteskirályi részeit, melyeket Arany

¹⁾ *DI.* 19954. — ²⁾ *Müncheni lt.* XLIX. 391. — ³⁾ *Haan-Zs.* 52—8. — ⁴⁾ *Gyulai-okm.* 9. sz. — ⁵⁾ *DI.* 9941. — ⁶⁾ *DI.* 10005., 10967., 11158. és *Haan-Zs.* 34—5., 54—8. — ⁷⁾ *DI.* 11195., 11256. — ⁸⁾ *DI.* 11651., 11666. — ⁹⁾ *Haan-Zs.* 120—2. — ¹⁰⁾ *DI.* 24837. — ¹¹⁾ *DI.* 18164. — ¹²⁾ *Kaply-lt.* Csánki, I. 755. — ¹³⁾ *DI.* 9941. — ¹⁴⁾ *DI.* 10711. *Haan-Zs.*, 47. — ¹⁵⁾ *U.-o.*, 64. — ¹⁶⁾ *Csánki*, I. 755. — ¹⁷⁾ *DI.* 18516. — ¹⁸⁾ *Müncheni-lt.* XXXI., 226. — ¹⁹⁾ *Sztúray-okl.* II. 485. *Haan-Zs.* 65—6.

Istvántól, illetőleg Kolbász Miklóstól vett zálogba, elzálogosította Dóczy Imrének¹⁾. 1484. László többedmagával jótállt néhány iratosi jobbágyért²⁾. 1495. S. Bertalan és özv. Dóczyné perében II. Ulászló Zarándmegyét bizta meg a vizsgálatlalt³⁾.

Szabó (Soklói) 1483. Soklón birtokos család⁴⁾. 1519. Sz. János mint szomszéd vett részt a simándi beigtatásnál⁵⁾. 1574. István fiának, Györgynek fiai, Balázs, Illés, Benedek és Gáspár, Miksa királytól új adományul kapták az egész Soklót, Csikósdossit és Gelvácsot s Varsány, Mikse és Somos részeit⁶⁾.

Szabó (Varsányi) Pál 1456. királyember-jelölt a Maróthyak kigyósi igtatásánál⁷⁾.

Szakállas-család 1478—88. gorsásósi birtokos⁸⁾.

Szalay-család 1488. soklói földesúr⁹⁾.

Szánthó (Szentmártoni) Pál 1505. a nadabi malom miatt perelt a Dóczyakkal¹⁰⁾.

Szederkényi-családot már 1406. említnek az oklevelek¹¹⁾.

Szenyesy (máskép Toldy) János magvaszakadtával I. Ferdinánd 1561. Eperjes, Boros-Megyer, Septely és Kör falvakat Kerecsényi Lászlónak adta¹²⁾.

Szent Balázs 1465—8. szederkényi földesúr¹³⁾.

Szenttamásy, l. az aradiak közt, 334. l.

Székely (Sámolykeszi) Pál, majd testvére, Máté, s fiaik 1494—1500. sámolykeszi vajdák voltak. Utódaik Zarándban még 1651. is éltek.

Széky (Gyanthei) Péter 1453. királyember-jelölt¹⁴⁾.

Széky (Ölyvedí)-család 1495. (a Corvin-Czibak-perben) mint zarándmegyei földesúr szerepel¹⁵⁾.

Szél (Bodoni) Péter 1318. homo regius Sár Domokosnak Rigács-telekbe és Fülöptelekbe való beigtatásakor¹⁶⁾. Szél István 1581—1599. Zaránd főispánja volt¹⁷⁾. Utóbb a család Makóról írta magát s 1650. új adományt nyert Békés-, Csanád- és Aradmegyében birt jöszágaira.

Szilasy János 1410. homo regius a haraklyáni igtatásnál¹⁸⁾. 1479. az aradi Csepánháza Sz. Jánosé és Csepán Mártoné s Györgyé volt¹⁹⁾. Gergely 1485. zarándi szolgabíró²⁰⁾.

Szilágyi, l. az aradiak közt, 334—5. l.

Szokolyi, l. Gútkeled-nemzetség, 275—6. l.

Sztáry, l. Esztáry, 348. l.

Taby Tamás árvája, Fruzsina, 1519. Écsfokán jobbágyaival együtt ellenállt a Massayak beigtatásának²¹⁾.

Tarcsay, l. az aradiak közt, 335—6. l.

Tassy-család 1464. kibernóti birtokos²²⁾. 1489. Tassy Pál az aradi káptalan előtt a Dóczyaknak zálogosította el a békési Halásztelek és Zimán nevű piscina őt illető részét²³⁾. 1519. T. Lőrincz özvegye, Klára, szintén igényt támasztott a Csályayak aradi örökségére²⁴⁾, melyért a

1) *DI.* 17931. — 2) *DI.* 19048. — 3) *DI.* 20262. — 4) *DI.* 29857. — 5) *Adattár*, III. 49—52. — 6) *Lib. Reg.* Ferd. 767—8. — 7) *NRA.* fasc. 1525. nro 2. — 8) *DI.* 18042., 19362. — 9) *DI.* 19362. — 10) *DI.* 21394. — 11) *Köpy-lt.* Csánki, I. 755. — 12) *NRA.* fasc. 932. nro 33. — 13) *Csánki*, I. 755. — 14) *Haan-Zs.* 64. — 15) *DI.* 20231., 26062. — 16) *Anjouk-okm.* I. 473. — 17) *Nagy* Iván, X. 574—5. — 18) *Bölöni-lt.*, Nro 5. B. — 19) *DI.* 18183. — 20) *DI.* 19048. — 21) *Bölöni-lt.* — 22) *DI.* 24837. — 23) *DI.* 19587. — 24) *DI.* 23253.

Dóczyak ellen még 1525. is perelt¹⁾. T. János 1533. zarándi szolgabíró volt²⁾.

Tatár András 1438. jelen volt Köbli, Hegenháza és Nagy-Somos határa bejárásánál³⁾.

Tálás (Gyulaavarsányi) András 1497. elfoglalta özv. Dóczyné jános-házi földének egy részét⁴⁾. 1517. mint soklói nemest és homo regiust említik⁵⁾.

Tánczos (Ivánházi) Pált Nadányi Márk megölvén, Tánczos Ágota és György 1437. az aradi káptalan előtt egyezkedett ez ügyben a Telekyekkel, Piskyekkel és Nadányiakkal⁶⁾. A család 1464. a Báthoryak igtatásánál mint szomszéd birtokos vett részt⁷⁾. Tánczos (Tantos) Márton 1470. igényt tartott a zarándi Csigatóshöz⁸⁾. 1487. Tánczos Mihály szintén tiltakozott Bánffy Miklós ellen, ki Solymosvár részére önkényesen tőle is szólókilenczedet szedett⁹⁾. 1494. T. Tamás a Báthoryak egyik nemes szolgája¹⁰⁾.

Társy Pál 1508. Zaránd egyik szolgabírája volt¹¹⁾. 1561. Társy György almaszegi és gábi, Menyhért és István écsfoki, társi és gábi, László gábi, János társi köznemes volt.

Teleky Jakab és László, a Garázda-nemzetség tagjai, 1437. a Nadányiakkal, Tánczosokkal és Piskyekkel az aradi káptalan előtt a megölt Tánczos Pál ügyében egyezkedtek¹²⁾. Nemsokára a széki Garázda-család utolsó nőivadékát egy teleki Garázda vette el s megalapította a Széki-Teleky-családot¹³⁾, melyből származott a XVII. században Teleky János jenői várnagy s ennek fia, Mihály (1634—1690.), Erdély híres főkancelára s a grófiág megalapítója.

Toldy (Nagyfalusi és Péli)-családnak csak 1324. óta van nyoma. E családból származott «az híres neves Tholdy Miklós», kit annyi regősön és Ilosvai Selymes Péteren kívül Arany János adott át a halhatatlanságnak. Toldy Miklós 1320. táján született; résztvett nagy Lajos király olaszországi hadjárataiban; 1354. pozsonyi alispán, 1359. és 1365. olaszországi követ, s ott egy zsoldos csapat vezére, 1372—1383. közt Szabolcs, Heves és Bihar főispánja. 1385. táján hunyt el¹⁴⁾. Bátyja, György, 1376—1382. szintén Bihar megye főispánja volt. E családnak a Biharral szomszédos Zarándban már ez időben lehettek birtokai. 1433-ban Pálnak magtalanul történt halála után a Nadabyak és Toldyak, váltságdíj lefizetése mellett, megnyerték Ölyved, Visznek, Kót, Varsány, Tövisegyház és Pél¹⁵⁾, 1444. Kigyós és 1462. táján Karulyos és Kigyós egy részét is¹⁶⁾. 1465. szintén zarándi birtokosok¹⁷⁾. 1519. Toldy Lukács mint szomszéd vett részt a simándi igtatáson¹⁸⁾. Ugyanakkor Kluedi Toldy László karulyosi makkos kertjében s egyéb birtokaiban mintegy száz forintnyi kárt okoztak Brandenburgi György emberei¹⁹⁾. 1540. decz. 11. János király meghagyta Bihar, Arad, Zaránd, Csanád, Csongrád, Békés, valamint Külső- és Közép-Szolnok nemesének és lakosainak, tanúskodjanak róla, Toldy Albert, László és Mihály ellenében mennyiben illetné Toldy Miklóst az anyja, Borbála által megvett bé-

1) *DL.* 24046., 24105—6. — 2) *Böloni-lt.* Nro 18. B. — 3) *DL.* 13244. — 4) *DL.* 20604. — 5) *Müncheni-lt.* LIII. 435. — 6) *Nagy* Iván, *Magy. Csal.* XI. 80. — 7) *DL.* 15915., 24837. — 8) *Gyulafejérvári lt.* Tört. Tár, 1890., 150. — 9) *DL.* 12274. — 10) *DL.* 20100. — 11) *Müncheni-lt.* XLIX. 391. — 12) *Nagy* Iván, XI., 80. — 13) 1467. már egyszerűen Teleky-néven. *DL.* 30883. — 14) *Szilády*, Régi Magyar Költők Tára, IV., 341—362. — 15) *DL.* 30169. — 16) *DL.* 26619., 28262. — 17) *Csánki*, I. 756. — 18) *Adattár*, III. 49—52. — 19) *Müncheni-lt.* LVI. 467.

kési Káka falu¹). A család egyik ágát Kis-Toldynak nevezték. Kis-Toldy *Mihály* 1539-ben az aradi káptalan custosa volt, *Miklós* pedig Talpasvár ura s Izabella királyné párthíve, kit e miatt a váradai püspök 1554. elfogott és lefejeztetett. Csak Ágota nevű leánya maradván, a család ez ágának magvaszakadt. 1559. május 30. idősb Nagyfalui Toldy *Miklós* tövisgyházi és újfalui részjóságait, hűtlensége miatt, I. Ferdinánd továbbadományozta²). Biharban feketebátori, csatfalvi, toldi és nagyfalui javait tőle s Toldy Pétertől már korábban elkobozta³). 1561. Talpason, Tótfaluban, Váras-Keziben, Kalocsán, Kis-Bátoron, Ökörítóban, Tolmácson Toldy *Tamásnak*, Ölyveden, Karulyoson és F.-Varsádon Toldy László és Kis-Toldy Miklós özvegyeinek, Kis-Bátoron és Nagy-Zerenden Toldy Miklós-nak és Mihálynak, Gacsal-Kéren, Santusházán és Septelyen Toldy János-nak s Nemes-Vásáriban Toldy Bálintnak még mindig voltak részbirtokai. Közülük Toldy, máskép Szennyesy Jánosnak magvaszakadván, Eperjes, Boros-Megyer, Septely és Kör falvakban levő javait már 1561. Kerecsényi László kapta a királytól⁴).

Tompa (Zeléndi) Mihály zarándi nemes 1516. a haraklyáni Massayak ellen pörölt⁵).

Torkos (Kereki vagy Erdőkereki)-család 1464. óta szerepelt Zarádban⁶). 1485. Kereki Torkos István a soklói kezesek közé tartozott⁷). 1519. Miklós mint szomszéd jelent meg a simándi igtatásnál. Tamás 1532. a Massayak östeleki ügyében tanúskodott⁸). Neki és Torkos Istvánnak magvaszakadván, Alsó-Társ, Erdőkereki, Nemes- és Bán-Vásári falvakban levő részjóságaikat és Botos csanádi falut I. Ferdinánd 1560. júl. 16. továbbadományozta⁹).

Toronyi István 1485. tanú az iratosi ügyben¹⁰). *Kelemen* az egyházjog tudora volt s 1495—6. aradi olvasókanonok. *Tamás* a XVI. században mint a törökök ellen vitézül küzdő katona híresedett el.

Tóth (Östeleki) Pál 1532. a Séghyekkel pörölt, kik azt bizonyították, hogy Östeleket erőszakkal vette el tőlük¹¹).

Tóthy (Szederkényi) György 1519. mint szomszéd jelent meg a simándi igtatásnál.

Török András 1485. az iratosi ügyben tanúskodott. Egy század múlva szintén emlitenek egy Szodorói Török Andrást, kit 1581. Ernő főherczeg élethosszig Kupa és Dombiratos birtokával ajándékozott meg, Báthory Zsigmond fejedelem pedig 1588. szept. 10. nemességében megerősített. — A Váradai Török-család, mely Aradban most virágzik, 1584. decz. 22. nyert nemességét.

Ugray Benedek 1483. nadabi köznemes¹²).

Vadas (Kemecsei) Simon 1485. az iratosi ügyben tanúskodott¹³). 1494-ben Lukács és Balázs mint a Báthoryak nemes szolgálói vettek részt a Haraszthyak lippai és kovászi szölleinek elpusztításában¹⁴).

Vajda (Aranyági) László 1494. a Báthoryak nemes szolgálója¹⁵).

Vajda (Garai) István és János 1475. mint a Losonczyak nemes szolgálója vett részt Meszt megrohanásában¹⁶).

Vajdafy, I. az aradiak közt, 336. I.

1) *Haan*, 157. — 2) *Lib. Reg.* 396. — 3) *U.-o.*, 283. — 4) *NRA.* fasc. 932. nro 33. — 5) *Bölvöni-lt.* — 6) *DL.* 15915., 24545. — 7) *DL.* 19048. — 8) *Bölvöni-lt.* — 9) *Lib. Reg.* Ferd. 474. — 10) *DL.* 19048. — 11) *Bölvöni-lt.* — 12) *DL.* 18786. Az Ugrayak levéltárát *Bölvöni* S. örzi Nagyváradon. — 13) *DL.* 19048. — 14) *DL.* 20100. — 15) *U.-ö.* — 16) *DL.* 17660.

Varjas 1465. csentei nemescsalád¹⁾.

Varsányi Miklós és Lukács, valamint Márk szolgálja, Tatár Miklós, 1332-ben tíz márkát fizettek Mihálynak, Jánosnak és Jakabnak, kiknek testvérét, Demetert megölték²⁾. 1338-ban a család tagjai olyképp szerződtek az aradi káptalan előtt, hogy mivel Varsányi Jakab, Pál fia, öröklött javait, Keszit és Pálit, saját kihágásai és bűnei miatt, örökre elvesztette, Jakab Mátyás-Varsányt, melyet Varsányi Péter és Jakab Beentől és Mátyástól vett, örökre elcseréli unokaöccsével, Márkkal s ennek fiaival (Bertalannal, Istvánnal és Péterrel) Kesziért és Páliért³⁾. Jakabnak szintén három fia volt: László, Pál és István. Ezek közül lehetett valamelyiknek a fia Varsányi János deák, ki 1404-ben Maróthy Jánosnak a gyulai uradalomba való igttatásához királyemberül volt jelölve⁴⁾.

Vásáry nevű zarándi család 1427. táján virágzott⁵⁾.

Verbőczy János 1485. zarándi alispán⁶⁾, 1494. pedig világosi várnagy volt⁷⁾.

Veres (Varsányi) Péter 1495. a Corvin János embereinek megveretése ügyében tartott vizsgálathoz királyemberül volt jelölve⁸⁾.

Vitéz-család 1461. rasztóczi közbirtokos⁹⁾.

Vizesy, l. az aradiak közt, 338. l.

Zalay Pál siklói nemes 1507. nádorképe volt Frangepán Beatrixnek a kisjenei, lökösházi stb. birtokait háborító Erdőhegyiek ellen folytatott perében¹⁰⁾; 1508. Zaránd egyik szolgabírája¹¹⁾.

Zay, l. az aradiak közt, 338. l.

Zeleni, 1465-ben bernóti nemescsalád¹²⁾.

1) *Csánki*, I. 756. — 2) *Zichy-okm.* I. 387. — 3) *U.-o.*, 536. *Haan-Zs.* 3. *Tört. Ért.* 1875., 26. — 4) *Gyulai muzeum*, müncheni iratok, 9. sz. — 5) *Csánki*, I. 756. — 6) *Dl.* 19048. — 7) *Dl.* 20100. — 8) *Müncheni lt.* XVII. 120. *Dl.* 20281., 26062. — 9) *Dl.* 30204. — 10) *Müncheni lt.* XXXI. 228. — 11) *U.-o.* XLIX. 391. — 12) *Csánki*, I. 756. Boros-Jenőben a Zeleni Zöldek még 1736. is nemesek gyanánt szerepeltek.

